

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΣΤΗ ΖΑΚΥΘΟ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Γέλια (ποίημα)	Μάρκον Τσιριμώκον
Τὸ 'Ιόνιο Θέατρο (συνέχεια καὶ τέλος)	Μ. Βάλσα
Τὸ σούρπωμα (ποίημα)	Ν. Πετιμεζᾶ—Δαύρα
Νοσταλγικὸν (ποίημα)	Ἀγγέλου Σημηριώτη
Πλατάνου Κηδεῖα (διήγημα)	Χρ. Χρηστοβασίλη
Τετραστίχα	Μυρτιώτισσας
Ἀπ' τὰ «Τραγούδια στὴν Ἀγάπη»	Ρίτας Μπούμη
Ἡ Πινακοθήκη Δοβέρδου	Ἀλεξ. Φιλαδελφέως
Σημειωματὰριο	Μιχ. Στασινόπουλου
Βόρων (μετάφραση)	Ἑπτανησίας
Ὁ Σολωμὸς καὶ ἡ γλῶσσα μας (συνέχεια)	Ν. Β. Τωμαδάκη
Ἀντώνιος καὶ Κλεοπάτρα (μετάφραση)	Γιάννη Χιδίρογλου
Βενετσιάνικη Ποίηση	Μαριέττας Μινώτου
Virgo Potens (ποίημα)	Ἀγγέλου Σικελιανοῦ
Ἑπτανησιακὰ σημειώματα	Φραγκοπούλου
Πνευματικὴ Ζωή.—Διάφορα.—Βιβλιοκρισίαι.—Ἐκδόσεις.—Περιοδικά.	Παπαριαννοπούλου

Ἔτος Γ'. Ἀριθ. 26—27
Μάιος—Ἰούνιος 1929,
Τὸ τεῦχος ἀραχ. 6.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΕΩΦ. ΓΡΟΥ
ΣΥΛΛΟΓΗ Π. ΠΑΤΡΙΚΙΟΥ
Α1. Σ3. Υ1. Φ2. 0012

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΕΩΦ. ΓΡΟΥ

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ 'ΙΟΝΙΟΥ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑΣ,

*
Έτησία Δραχ. 50
Έξάμηνος » 25
Έτησία Έξωτερικού δολλάρια 2
Έκδοση πολυτελείας τὸ διπλό.

Διευθύντρια : ΜΑΡΙΕΤΤΑ ΜΙΝΩΤΟΥ

» συντάξεως : ΡΙΤΑ ΜΠΟΥΜΗ

—= Τυπώνεται στὴ Σῦρο —=

Έμβάσματα, συνεργασία καὶ ὅτι
ἄλλο σχετικὸ μὲ τὸ Περιοδικὸ στέλ-
νεται στὴ Διεύθυνση: *Μαριέττα Μι-
νώτου* Διευθύντριαν «'Ιονίου Ἀνθολο-
γίας» Ζάκυνθον.

Κυκλοφοροῦν τὴν 5ην Ἰουλίου

ΖΑΚΥΘΙΝΑ ΑΓΡΙΟΛΟΥΔΟΥΔΑ

Διηγήματα

Μαριέττας Μινώτου

Έκδότης Ἰωάννης Κολλάρου

Βιβλιοπωλεῖον τῆς «Έστίας»

Σταδίου 50

Έκδοσις καλλιτεχνική. — Τιμῶνται δραχ. 20.

Τὸ Δεύκωμα τῆς Ζακύνθου πωλεῖται 25 Δραχμὰς διὰ τοὺς συν-
δρομητὰς τῆς «Νέας Έστίας» καὶ «'Ιονίου Ἀνθολογίας», στὸ
Βιβλιοπωλεῖον Κολλάρου Σταδίου 50.

ΟΙ ΧΑΡΙΤΕΣ ΤΟΥ ΦΩΣΚΟΛΟΥ

σὲ ἀριστοτεχνικὴ μετάφραση, μὲ πρόλογο καὶ σχόλια ἀπὸ τὴν κ.
Μαριέττα Μινώτου· τιμᾶται γιὰ τοὺς συνδρομητὰς μας δραχ. 15.
Ἡ αὐτὴ ἔκπτωση γίνεται καὶ γιὰ τοὺς συνδρομητὰς τῆς «Νέας
Έστίας».

Ἡ «'Ιόνιος Ἀνθολογία» πωλεῖται στὴν Ἀθήνα, στὰ Βιβλιο-
πωλεῖα Κολλάρου, Ἐλευθερουδάκη, Ζηκάκη καὶ Καλλέργη.

Προσεχῶς :

Ἡ πολὺκροτὴ μετάφραση τοῦ Θουκυδίδου
ἀπὸ τὸν

ΕΛΕΥΘΕΡΙΟ ΒΕΝΙΖΕΛΟ

ΓΕΛΙΑ

Τοῦ κάκου σὲ προσμένω ἀγαπητὴ μου.
Δὲ θάρθεις ! Κι' ὅμως ἤθελα μονάχα
νὰ παίξεις, νὰ γελάσεις καὶ μαζί μου,
σὰν ποὺ γελᾷς καὶ μ' ἄλλους, γιατί τάχα
σοῦ δείχνουν καὶ σοῦ λέν πὼς σὲ θαυμάζουν.
Ἄν ἦταν βολετὸ στὰ χεῖλῃ νᾶχα
τὰ εἰρωνικὰ χαμόγελα, ποὺ κράζουν
τὸ κέφι μὲ τὴν πρόσχαρῃ κακία,
κι' ἂν σ' ἔβλεπα ὅπως ὅλοι σὲ κοιτάζουν,
σὰν ὀλόανθη Ἀπριλιάτικῃ ἀκακία,
κι' ἂν ἦσουνα μιὰ ἀπλὴ συντροφισά μου
γιὰ νὰ περιγελᾷμε τὴ βλακία,
θὰ ξέχναγα γι' ἐγὼ τὴν ἐρημιὰ μου.
Μὰ Σὺ μ' ἔχεις τοῦ κλώτσου καὶ τοῦ μπάτσου.
Γι' αὐτὸ γελῶ κι' ἀκούω στὴ μοναξιὰ μου
τὸ γέλιο πικρὸ σὰν τοῦ φτωχοῦ παλιάτσου.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΛΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΔΗΕΟΥΡΙΟΥ

ΜΑΡΚΟΣ ΤΣΙΡΙΜΩΚΟΣ

Μ. ΒΑΛΣΑ

ΤΟ ΙΟΝΙΟ ΘΕΑΤΡΟ

Ο ΧΑΣΗΣ

(Συνέχεια από το προηγούμενο).

ΠΑΡΑΛΛΗΛΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΚΡΗΤΙΚΟΥ & ΤΟΥ ΙΟΝΙΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ

Είναι αναμφισβήτητο πώς το κρητικό θέατρο δεν έμεινε άγνωστο στους Έπτανήσιους ⁽¹⁾. Δεν είναι όμως λιγώτερο αληθινό — πράγμα περίεργο — πώς ή επιρροή του ήταν μικρή, σχεδόν μηδαμινή. Στο Ίόνιο δραματολόγιο δε βρίσκουμε ούτε μιὰ τραγωδία πρωτότυπη ⁽²⁾. Δεν υπάρχουν παρά κωμωδίες, και μάλιστα κωμωδίες χαρακτήρος έντελως άνόμοιου με τὰ έργα που προηγούμενως ασχοληθήκαμε, (ό συγγραφέας έννοει έδώ το κρητικό δραματολόγιο). Μπορούμε μάλιστα να πούμε πώς ένα είδος μόνο Ίονίου Θεάτρου υπάρχει, το σατυρικό.

Αντίθετα στο κρητικό θέατρο το τόσο πλούσιο και ποικίλο βλέπουμε πώς αν υπάρχει ένα δραματικών είδος που δεν αντιπροσωπεύεται είναι ακριβώς αυτό το σατυρικό. Δεν θέλουμε βέβαια να πούμε για μερικές σκηνές κωμωδίας όπου βλέπουμε να γελοιοποιούνται πρόσωπα όπως ο δάσκαλος και ο μπράβος. Τὰ κομμάτια αυτά δείχνουν μάλλον την επίδραση παρωδίας παρά σάτυρας. Οί γελοιότητες υπερβολές μερικών προσώπων εξαιρετικού χαρακτήρος σ' ένα κωμικό έργο δεν έχουν καμμιὰ σχέση με την τέχνη του Άριστοφάνη. Οί έρωτήσεις και άπαντήσεις μερικών προσώπων του Στάθη και του Δούρα δεν έχουν άλλο σκοπό παρά να προσθέσουν στο κωμικό της πλοκής άλλο είδος κωμικού, καλαισθησίας βέβαια άμφιβολης, που μπορεί εξαίρετα να λείψει (και αυτό είναι το διακριτικό του γνωρίσμα) δίχως το έργο να ζημιωθεί.

Τὰ πράγματα είναι άλλως διόλου διαφορετικά στο Χάση και πιθανώτατα στους Γιαννιώτες και στους Μωραΐτες. Βγάλτε τή σάτυρα. Δεν θά μείνει τίποτα. Δεν πρόκειται να διασκεδάσει ο θεατής με έπεισόδια που γέρνουν στη χυδαία φάρσα αλλά μάλλον να γελάσει εις βάρος όλων των προσώπων που παρουσιάζονται στη σκηνή. Υπάρχει σκοπός ανώτερος που είναι αυτό το θέμα της σάτυρας, να καυτηριάσει ο ποιητής παραδίνοντάς τα στο κορόιδο του κοινού τὰ έθιμα της κοινωνίας που χτυπά. Η διάκριση αυτή μας φέρνει στο φυσικό συμπέρασμα, πώς το κωμικό στο Ίόνιο θέατρο είναι κατά πολύ δριμύτερο παρά στην Κρητική κωμωδία. Γι' αυτό άναγκαστικά δεν μπορούμε παρά να προτιμήσουμε το Χάση από το Στάθη και τους Γιαννιώτες από το Δούρα, κρίνοντας τὰ δύο τελευταία

έργα από την πλοκή τους, έπειδή δεν έχουμε το κείμενο ούτε του ενός ούτε του άλλου. ⁽¹⁾ Οί λόγοι της προτιμήσεως είναι ολοφάνεροι. Κατά πρώτο ή ποιότητα του κωμικού στοιχείου στο Ίόνιο θέατρο, κατά δεύτερο λόγο ή πρωτοτυπία του. Αν το Κρητικό θέατρο όσο πρωτότυπο κι' αν φαίνεται πηγάζει από την Ίταλική κωμωδία, αντίθετα στα σατυρικά έργα όπως ο Χάσης ή κυριώτερη αξία είναι ή τελεία τους πρωτοτυπία. Παρ' όλο που βρίσκονται στο έργο του Γουζέλη έλαττώματα, έλλειψη πλοκής, πολυλογία, έπαναλήψεις, έλλειψη συνοχής μεταξύ των σκηνών κλ., παρ' όλο που ισχυρίζονται πως δεν αξίζει ούτε το όνομα θεατρικού έργου, πώς δεν είναι παρά μία επιθεώρηση, δεν θά μπορούσε κανείς να παραδεχτεί σοβαρά πώς ο Χάσης έχει ένα ταίρι στην Ίταλική φιλολογία. Απεναντίας στην Κρητική κωμωδία μπορεί να βρεθούν λαμπρά προτερήματα, ποιικιλία, διάλογος ευχάριστος και αξιοπρόσεχτος, πλοκή ενδιαφέρουσα, καταστάσεις, προτερήματα έπιφανειακά και έξωτερικά· μάταια θά ζητήσει κανείς να βρει το κύριο στοιχείο, το κωμικό που ξεπηδάει ζωηρό και αυθόρμητο από το χαρακτήρα, από την ίδια την ψυχή των προσώπων, το στοιχείο που συναντάμε στο Χάση κάθε λεπτό. Το έργο αυτό αντιπροσωπεύει αυτό και μόνο την κοινωνία της Ζακύνθου μιὰς όρισμένης εποχής. Νά ή πρωτοτυπία του. Βέβαια το μικρό νησί «το Φιόρο του Λεβάντε» είναι μικρός παράγοντας στην κοινωνιολογική ιστορία του 18ου αιώνας. Τὰ γεγονότα που συνέβηκαν στο έδαφός του δεν είναι και εξαιρετικού ενδιαφέροντος.

Μιὰ όλόκληρη εποχή μιὰς μικρής κοινωνίας αποκρυσταλλώθηκε στη μοναδική κωμωδία που ονομάζεται Χάσης και κείνοι που θά ενδιαφερθούν για τή περιορισμένη ζωή των Ζακυνθίων που εγγνωμονούν το Γουζέλη για τή πιστή εικόνα που τους έχει χαρίσει. Έξ άλλου ο Στάθης είναι κρητικός, αν θέλετε, από το λεχτικό, από τὰ έθιμα. Μπορεί όμως να είναι έπίσης και Ίταλός και μάλιστα με άλλαγμένο το όνομα, αν κρίνουμε από την πλοκή, να νομιστεί και σύγχρονος του Τερέντιου ή του Μένανδρου!

Αν έμβραθύνουμε την μελέτη μας θ' ανακαλύψουμε στα κρητικά κωμικά έργα εν άλλο στοιχείο που κρατεί περισσότερο από το δράμα παρ' από την κωμωδία. Θά βρούμε μιὰ ρομαντική απόχρωση που παραδίνει λίγο-πολύ τή χρονική γειτνίαση του Κορδουάνου Γκόνγκορα (1561 — 1627) και του Ναπολιτάνου Μαρίνι (1569 — 1625), των δύο μακρυών προδρόμων του ρομαντισμού των άρχων του παρελθόντος αιώνας.

Τὰ νάζια και τὰ τσακίσματα των προσώπων, τὰ χτενισμένα τους γλυκόλογα, οί έρωτικές λύσσες και οί περισπασμοί ⁽²⁾ των αγαπημένων που για να εκφράσουν τὰ πειθό κοινά αισθήματα για κάθε ψύλλου πήδημα σωριά-

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

(1) Σημ. του κ. Βάλσα. Ο Δούρας δημοσιεύτηκε κατόπιν απ' αυτές τις γραμμές από το μακαρίτη Στεφάνο Σαλβουδίδη με τον τίτλο Φορτουνατός.

(2) Αξιοσημείωτο πως στο Ίόνιο θέατρο ο έρωτας δεν παίζει σχεδόν κανένα ρόλο.

(1) Είναι άποδειγμένο πώς ή Έρωφίλη παίχτηκε στη Ζάκυνθο ήδη στα 1718.

(2) Έννοούμε φυσικά τήν περίοδο που τελειώνει με το Χάση (γύρω στα 1786). Ο Ζαμπέλιος γεννιόταν τον ακόλουθο χρόνο.

σημέρια τρώγαμε κάτω από τὸν Ἰσκιο τοῦ Πλάτανου, ἀλλὰ μιὰ φορὰ τὸν χρόνο, κατὰ τὰ πρωτοβρόχια, ποὺ κάναμε μνημόσυνο τοῦ πάππου μου, καὶ καλούσαμε πολλοὺς παπᾶδες, ἑφταπάπαδο, γιὰ συλλειτουργοὺ καὶ μοιράζαμε ψωμί στὸν Κόσμο καὶ νεκρόσταρο, ἡ μάνα μου γέμιζε ἓνα ἀπλάδι νεκρόσταρο, μᾶς ἔπαιρνε κι' ἐμᾶς τὰ παιδιὰ καὶ κατεβαίνοντας τὴν ράχη, ποῦναι χτισμένο τὸ χωριό, καὶ περνώντας τὸ πλεχτὸ γεφύρι, τοῦ ποταμοῦ, τὴν λειάσα, ποὺ τὴν ἔκανε πρὶν τὸ θάνατό του ὁ πατέρας μου πέτρινο γεφύρι, μᾶς πήγαινε στὸν Πλάτανο, κι' ἀφοῦ σκορπίζαμε στὲς ρίζες του, στὲς κουφάλες του, καθόμασταν οἱ τρεῖς σ' ἓνα χοντρορίζι του, ποῦ εἶταν σὰν σκαμνί, κι' ἐκεῖ μοιρολογοῦσε τραγουδιστὰ ἡ μάνα μου μιὰ ὥρα τὸν πάππου μου χώνοντας μαῦρα δάκρυα.

Ὁ πάππος μου κι' ὁ Πλάτανος αὐτὸς εἶχαν ζήσει πολὺν καιρὸν μαζὶ κι' εἶχαν κοινὴ ἱστορία. Πέντε μῆνες τὸν χρόνο ἀπὸ τὸν Ἀπρίλη ὡς τὸν Αὐγούστο, ὁ πάππος μου ἐκοιμώντανε στὴ ρίζα τοῦ μεσημέρια καὶ νύχτες. Ἐκεῖ ἔτρωγε σ' αὐτὸ τὸ διαστημὰ γιῶμα-βράδυ, ἐξὸν τίς Κυριακὲς καὶ τὲς γιορτές, ἐκεῖ δέχονταν τοὺς φίλους του, ἐκεῖ κύτταζε τὲς δουλειὲς τοῦ χωριοῦ ὡς προσεστώς του, καὶ τῶν περιχώρων, ἐκεῖ συμβούλευε ὅσους ἔρχονταν καὶ ζητοῦσαν τὲς φρόνημες καὶ σοφὲς συμβουλές του, ἐκεῖ δίκαιζε τὸν Κόσμο, ποὺ πήγαιναν καὶ ζητοῦσε τὴν δίκαιη κρίση του. Ἔτσι λοιπόν, αὐτὰ τὰ δυὸ ὄντα, τὸ ἔμφυχο καὶ τὸ ἄψυχο, εἶχαν συνδεθῇ μέσα μας ἀναπόσπαστα, τὸ ἓνα μὲ τὸ ἄλλο, καὶ ὅταν ἀπέθανε τὸ ἔμφυχο, ἔχασε τὸ ἄψυχο ἀπὸ τὰ μάτια τοῦ Κόσμου κάποια ὑπόσταση, κάποια περιωπή, κάποια ὑπόληψη ἀσυνήθιστη γιὰ δέντρο. Καὶ δὲν ὑπῆρχε ἄνθρωπος ἐκεῖνου τοῦ καιροῦ, ἀπὸ τὰ περίχωρα, ποὺ περνώντας ἀπὸ τὴν ἄκρη τοῦ χωραφιοῦ, ποὺ διαβαίνει ὁ δρόμος γιὰ τὰ Γιάννινα, νὰ μὴν θυμοῦνταν τὸν πάππου μου καὶ νὰ μὴν ἔλεγε μὲς ἀπὸ τὴν καρδιά του:

— «Θεὸς σ' χωρὲς τὴν ψυχὴ του!»

Ἔτσι, λοιπόν, ζούσαμε, ἡ μάνα μου, ἡ ἀδερφή μου, κι' ἐγὼ μὲ τὸν Πλάτανο κι' ὁ Πλάτανος μ' ἐμᾶς, κι' ὅταν ἄλλα παιδιὰ ὁμοήλικά μου, μῶλεγαν ὅτι εἶχε ἔρθει ὁ πάππος τοὺς ἀπὸ τὰ Γιάννινα καὶ τοὺς εἶχε φέρει τέτοια καὶ τέτοια καλλοῦδια, δὲν πήγαινε καθόλου ὁ νοὺς μου στὸν πεθαμένον πάππου μου, ποὺ δὲν τὸν εἶχα γνωρίσει, ἀλλὰ στὸν Πλάτανο, καὶ ζήλευα, καὶ λυπούμουν ποὺ εἶταν βαθυὰ ριζωμένο στὴν γῆ τὸ γέρικο δέντρο, καὶ δὲν εἶχε πόδαρια νὰ πάη κι' αὐτὸ στὰ Γιάννινα νὰ φέρῃ κι' ἐμένα καλλοῦδια.

Ἀχ! μιὰ νύχτα, ποὺ νὰ μὴν εἶχ' ἔρθει! θὰ τὴν θυμοῦμαι ὅσον καιρὸ κι' ἂν ζήσω ἐκείνην τὴν τρομερὴ νύχτα, νύχτα χινοπωριάτικη καὶ τρομαχτικὴ, πῶτρεμε τὸ σπίτι μας, σὰν καλὰμὶ στὴν ἄκρη τοῦ νεροῦ τοῦ ποταμοῦ!... Θεέ μου, τί νύχτα καὶ κακὸ ἦταν ἐκεῖνη! Νομίζαμε ὅτι βρισκόμαστε στὴν συντέλεια τοῦ Κόσμου, στὴν ἀνατολὴ τῆς Δευτέρας Παρουσίας! Τ' ἀστροπελέκια κυνηγοῦσαν τῶνα τ' ἄλλο μὲ μανία καὶ μὲ

δρῆγχα, ἡ ἀφέγγαρη κι' ἀνιστρὴ συννεφιασμένη νύχτα γένονταν στιγμὲς-στιγμὲς μέρα μεσημέρι καὶ τ' ἀστραπόφωτα χώνονταν ἀπὸ τὰ παραθύρια μέσα στὸ σπίτι καὶ ξαφανίζονταν τὸ φῶς τῆς καντήλας τοῦ Εἰκονοστασιοῦ, ποὺ ἀναταράζονταν ἀπὸ τὸ μούγκρισμα τοῦ Νότου, ποὺ μεθοξποῦσε ἀπάνω στὲς στέγες καὶ κάτω στὲς αὐλὲς τοῦ χωριοῦ, κι' ἔκανε τὰ γιδοπρόβατα νὰ βηλιάζουν δυνατὰ στὰ χειμάδια, τὰ βόδια νὰ μουγκρίζουν στὲς καλύβες, τ' ἄλογα καὶ τὰ μουλάρια νὰ χλημιτοῦν στὰ κατώγια, τὰ ὀρνίθια νὰ κακάζουν στὰ κοττέσια, τὲς γάττες νὰ νιαουρίζουν στὲς παραιοτιές, καὶ τὰ σκυλιὰ νὰ οὐρλοῦνται στὰ σκυλοκούμασά τους, κι' ἔλη αὐτὴ ἡ βουστοραχὴ, ποὺ φοβέριζε νὰ ξεθεμελιώσῃ τὰ σπίτια, καὶ νὰ τὰ πετάξῃ σὰν πούπουλα ἀπάνω στὰ βουνὰ τοῦ Ζαγοριοῦ, πανηγύρι ἀπείρων δρακόντων καὶ βρυκλάκων, δαιμόνων καὶ στοιχειῶν, ὅσο πήγαινε καὶ μάνιονε καὶ θέριευε, κι' ἡ μάνα μας ἀπὸ τὸν φόβο τῆς μᾶς ἀγκάλιασε καὶ τὰ δυὸ, ἐμένα καὶ τὴν ἀδερφή μου, καὶ μᾶς πήγε μπροστὰ στὸ εἰκονοστάσι κι' ἐκεῖ γονατίσαμε κι' οἱ τρεῖς, καὶ κάνοντας τὸ σταυρὸ μας ἀδιάκοπα, παρακαλούσαμε τὴν κυρὰ τὴν Παναγιά, καὶ τῶμορφο καὶ γελαστὸ θεόπαιδὸ τῆς, νὰ μᾶς λεημονηθῇ καὶ νὰ μᾶς σώσῃ ἀπὸ τὴν μανία καὶ τὴν ὀργὴ τοῦ Ἀνέμου!

Μέσα σ' αὐτὴν τὴν φριχτὴ κοσμοχαλασιὰ ἀκούστηκε ἓνας ἀλλοιώτικος κρότος:

— Πᾶν ὁ Φτελιᾶς τοῦ Γκατζώνη! (Εἶπε ἡ μάνα μου μ' ἀπελπισιά). Τὸν γκρέμισε ὁ Ἄνεμος! Τί κακὸ εἶναι τοῦτο; Τῶδαλε ὁ Θεὸς νὰ χαλάσῃ τὸ Κόσμο του ἀπόψε!...

Σὲ λίγο ἀκούστηκε κι' ἄλλος τρομερὸς καὶ συγκρατητὸς κρότος...

— Πᾶν καὶ τὸ Πουρνάρι τοῦ Λέττα!

Ξανάειπε ἡ μάνα μου ὀδηγούμενη ἀπὸ τὴν διεύθυνση τοῦ κρότου...

Ἡ τρομερὴ μανία τοῦ Ἀνέμου, ἐπὶ τέλους, μὲ ζάλισε καὶ μ' ἀποκοίμησε, κι' ὅταν ξύπνησα τὸ πρωτὶ καὶ βγῆκα στὴν κρεββάτα, εἶδα πεντέξη δέντρα τοῦ χωριοῦ μας: τὸν Φτελιᾶ τοῦ Γκατζώνη, τὸ Πουρνάρι τοῦ Λέττα, κι' ἄλλα ἄλλων ξερριζωμένα καὶ πεσμένα καταγῆς, σὰν νικημένοι Γίγαντες, σὰν σκοτωμένοι Τιτάνες, καὶ πρὶν ν' ἀναθυμηθῇ τὴν τρομερὴ νύχτα ποὺ εἶχαμε περάσει, ἓνας πιστικός ὁ Κουτσογιάννης, ἐρχόμενος πέρα ἀπὸ τὸν κάμπο, φώναξε ἀπ' ἔξω ἀπὸ τὸν αὐλότοχό μας:

— Κυρὰ! Κυρὰ!

— Ὅρσε!

Τοῦ ἀπολογηθῆκε ἡ μάνα μου.

— Ζωὴ στὴν ἀφεντιά σου, στὸν ἀφέντη μας καὶ στὰ παιδιὰ σου.....

Πᾶν ὁ καϊμένος ὁ Πλάτανός σας!

Τὴν ἑλὲς αὐτοῦ μαρὲ; (Ξεφώνισε ἡ μάνα μου). Κρίνε καλύτερα!... Ἀλλῆθια, Κυρὰ, πᾶν ὁ καϊμένος ὁ Πλάτανος. Δὲν βγαίνεις σ' ἓνα ἀπὸ τὰ βορεῖνά παραθύρια σου νὰ ἰδῆς; Τὸν γκρέμισε ἀπόψε ὁ τρομερὸς Νότος!...

Ἐμπηξε μιὰ στριγγιὰ φωνή ἡ μάννα μου καὶ κοντὰ σ' αὐτὴ κι' ἐμεῖς τὰ παιδιὰ, κοντὰ σ' ἐμᾶς κι' οἱ δοῦλοι κι' οἱ δοῦλες μας γιὰ τὸν θάνατον τοῦ πολυαγαπημένου μας Πλάτανου.

Σὰν ἀστραπόβολο ἔπεσαν στὸ κεφάλι μας τὰ μαντάτα ⁽¹⁾ τοῦ Πλάτανου μας, κι' οὔτε κἄν μᾶς ἔκανε ἡ καρδιά ν' ἀνοίξουμε ἕνα βορεῖνὸ παράθυρο γιὰ ν' ἀγγαντέψωμε τὸ κακό, ποῦ μᾶς βρῆκε. . . .

Στὴν στιγμὴ ποδεθῆκαμε, κλαίοντας καὶ μοιρολογώντας καὶ ξεκινήσαμε γιὰ τὸ χωράφι νὰ ἴδουμε τὸν μεγάλον νεκρὸ μας.

Μόλις ροδολήσαμε καὶ φτάσαμε στὴν ραχοῦλα, ποῦ εἶναι ψηλὰ ἀπὸ τὸ χωράφι, εἶδαμε τὸν Πλάτανό μας ξαπλωμένον καταγῆς! Σωστὸς πεθαιμένος! Ἡ μάννα μου ξανάρχισε τὸ μοιρολόγι καὶ μεῖς τὰ παιδιὰ τὰ δυνατὰ κλάματα, κι' ὅσο δυνάμονε ἡ ἄεργή μου τὴν φωνή της, τόσο κι' ἐγὼ ξεφώνιζα πλείοτερο.

Γιὰ μένα, τότε εἶχε πεθάνει ὁ πάππους μου, ποῦ φέρω τὸ πολυτιμώτερό του καὶ πολυδοξαζόμενο του ὄνομα, ποῦ τὸ βλογοῦσαν καὶ τὸ σχωροῦσαν ὅλα τὰ χωριά τῆς ἐπαρχίας μας. . . .

Ἔτσι λοιπὸν κλαίοντας καὶ μοιρολογώντας, κατεβήκαμε στὸ ποτάμι, διαβήκαμε τὸ πλεχτογέφυρο, τὴν λειάσα, μπήκαμε στὸ χωράφι καὶ φτάσαμε στὸν γκρεμισμένον Πλάτανο. Ἀγκαλιές καὶ φιλήματα τοῦ Πλάτανου καὶ δάκρυα ἀπάνω στὸ κουφαλισμένο του κορμί, σὰν νὰ εἶταν ἄνθρωπος καὶ ὄχι δέντρο. Ἐκεῖ πλεῖα ἡ μάννα μου ἄρχισε τὸ ψιλὸ τὸ μοιρολόγι.

Σ' αὐτὸ ἀπάνω ἔφτασαν κι' οἱ δοῦλοι κι' οἱ δοῦλες μας καὶ ἀμποσο: χωριανοί μας. Μᾶς εἶπαν λόγια παρηγορητικά, ἀλλὰ τοῦ κάκου! Εἶναι κι' ἡ λύπη τρικυμία τῆς καρδιάς, ποῦ δὲν κόβεται μονομιᾶς, καὶ πέφτει ὅταν ξεθυμάνῃ. . . .

Πέρασε ἀμποσο ὥρα κι' ἡ μάννα μου εἶπε σ' ἕναν ὑπηρέτη:

— Νὰ πεταχτῆς στὸ χωριὸ καὶ νὰ πάρῃς πεντέξη σύνεργα: πελέκια, δικάλια, φτυάρια νὰ θάψωμε τὸν Πλάτανο!

— Τί λές, Κυρά;

Εἶπε δειλὰ ὁ ὑπηρέτης, σὰν νὰ μὴν πίστευε σ' αὐτὸ ποῦ τοῦ εἶχε εἰπῇ ἡ μάννα μου.

— Αὐτό, ποῦ σοῦ εἶπα! (Τοῦ εἶπε μὲ θυμό). Νὰ πᾶς νὰ πάρῃς πεντέξη σύνεργα νὰ θάψωμε τὸν Πλάτανο! Πήγαινε κι' ἐσύ (εἶπε σ' ἄλλον ὑπηρέτη) νὰ τὸν βοηθήσῃς, γιατί δὲν μπορεῖ νὰ τὰ φέρῃ μόνος του.

Κίνησαν οἱ δύο ὑπηρέτες, πῆγαν στὸ χωριὸ καὶ σὲ λίγο γύρισαν μὲ ὅλα τὰ χρειάζομενα κι' ἄρχισαν νὰ σκάψουν τὸ . . . μνήμα.

Ὁ γεροντότερος ἀπ' ὅλους ποῦ βρίσκονταν ἐκεῖ, εἶπε στὴν καταλυπημένη μάννα μου:

1) Θανατικὴ ἀναγγελία.

— Ἐέρ'ς Κυρά, τί λάκκος χρειάζεται γιὰ νὰ μπῇ ὁλος αὐτὸς ὁ Πλάτανος μέσα μὲ ὅλα του τὰ κλωνάρια; Χρειάζεται λάκκος γιὰ ἑκατὸ ἀνθρώπους καὶ πλείοτερο! . . .

Ἡ μάννα μου ἄρχισε νὰ καταλαβαίνει ὅτι εἶχε δίκιο αὐτὸς ποῦ τῆς εἶπε αὐτὰ τὰ λόγια. Στάθηκε κομμάτι δίβουλη μιὰ στιγμὴ, κι' ὕστερα εἶπε σ' ἐκείνους, πῶσκαφταν:

— Σταθῆτε! Πάψτε. Νὰ πεταχτῇ ἕνας σας στὸ χωριὸ νὰ φέρῃ τρία-τέσσερα πελέκια ἀκόμα νὰ τελειώσωμε γλίγωρα.

Ἐφυγε ἕνας γιὰ τὸ χωριὸ καὶ σὲ κομμάτι ὥρας γύρισε μὲ τὰ πελέκια.

Ἀρχισαν ὅλοι νὰ πελεκοῦν καὶ σὲ δύο ὥρες μέσα τὸ μεγαλόπρεπο κορμὶ τοῦ Πλάτανου εἶταν μιὰ θημωνιά ξύλα, χοντρά καὶ λειανὰ ἀνακατωμένα.

Κάνενας δὲν εἶχε μπῇ στὸν νοῦ τῆς μάννας μου, τί σκέφτονταν νὰ κάνῃ, καὶ νόμιζαν ὅτι θὰ διάταζε τοὺς ὑπηρέτες νὰ κουβαλήσουν τὰ ξύλα μὲ τὰ μουλάρια στὸ σπίτι.

Ἐκεῖ, ποῦ ἐγὼ ἔκλαιγα, γιατί ἔβλεπα τὸ ἀγαπημένο μας τὸ δέντρο μιὰ θημωνιά ξύλα, καὶ μοῦ φαίνονταν ὅτι δὲν θὰ μπορούσα νὰ ζήσω χωρὶς τὸν Πλάτανό μας, καὶ χτυποῦσα τὰ ποδάρια μου καταγῆς καὶ πετροβολοῦσα μὲ βώλους τοὺς ξυλοκόπους, ἡ μάννα μου, χωρὶς νὰ τὸ φανταστῇ κάνεις, ἔβγαλε ἕνα κουτὶ φώσφορα ἀπὸ τὸν κόρφο της, ἔκανε ἕνα μικρὸ προσάναμμα ἀπὸ μιὰ καρβέλλα ὕσκα, ποῦ εἶταν παρασάρκι στὸ κορμὶ τοῦ Πλάτανου, κι' ὕστερα τῶθαλε σὲ μιὰ ἀπὸ τὲς κουφάλες του, ποῦ μπορούσε νὰ πιάσῃ εὐκολὰ φωτιά. Σὲ λίγο, ἄρχισε νὰ καπνίζει ἡ κουφάλα, ὕστερα ἀπὸ λίγο ἀκόμα, ἀπόλυκε μιὰ κόκκινη γλῶσσα φωτιάς, σεντονισμένη μὲ γαλανὸν καπνὸ, κι' ὕστερα ἀπὸ λίγην ὥρα, ὅλη ἐκείνη ἡ πελώρια θημωνιά εἶχε γείνει ἕνα μεγάλο καμίνι.

Ἀναμερίσαμε ἀπὸ κοντὰ γιὰ νὰ μὴν μᾶς κάψῃ ἡ πύρια καὶ σταθήκαμε στὸν ὄχτο τοῦ ποταμοῦ, ποῦ εἶταν κι' ὄχτος τοῦ χωραφιοῦ μας, καὶ σὲ δύο-τρεῖς ὥρες ὅλος ἐκεῖνος ὁ Πλάτανος, σὰν νὰ εἶταν ἀρχαῖος Ἑλληνας, εἶχε γίνει στάχτη.

— «Θεὸς σ' ἠρώσ' τον!»

Εἴπαμε καὶ γυρίσαμε περίλυποι στὸ χωριὸ.

X. ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗΣ

ΤΩΡΑ ΠΟΥ Η ΑΦΡΟΚΕΝΤΗΤΕΣ

Τώρα ποὺ ἡ ἀφροκέντητες ξυπνᾶνε τρικυμίες, φταγὴ καρδιά μου ἀρχίσεις καὶ πάλι νὰ πονῇ, καὶ σπινώντας τὸ θοῖνο σου στὸ κλάμμα τῆς βροχῆς, ποῦ ζωντανεύεις ὁλιβερεὲς παλιές σου ἱστορίες.

ΙΑΚΩΒΑΚΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΔΗΕΟΥΡΙΟΥ

ΜΥΡΤΙΩΤΙΣΣΑ

ΠΟΣΟΥΣ ΧΕΙΜΩΝΕΣ ΤΑΧΑΤΕΣ

Πόσους χειμῶνες τᾶχατες, κι' ἀκόμα πόσα δειλινὰ
θὰ τριγυρνῶ στὰ ἐρημικὰ τοῦ κόσμου μονολάτια
μὲ τὴν ἐλπίδα τὴν τρελλή πὼς ἴσως μὲς στὰ σκοτεινὰ
οἷς ξαναῖδῶ καμμιά φορὰ, βασιλεμένα μάτια

ΜΥΡΤΙΩΤΙΣΣΑ

ΑΠ' ΤΑ "ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΣΤΗΝ ΑΓΑΠΗ,"

XXII.

Βελούδινα λουλούδια ἐγὼ σχεδιάζω
μέσ' τὴν ψυχὴ μου ἀπόψε ὀλανοιγμένα
καὶ σταπαλό τους χνοῦδι Ἀγάπη βάζω
τὴν Πίστη, τὴ Θρησκεία μου : Ἑσένα !
Κι' ἀντὶ χρυσό, ἀργυρὸ νὰ φτιαξῶ βάξω
γιὰ τᾶχνοπέταλλά τους, μὲ γεωμένα
ἀπ' τὴν εὐλάβεια βλέφαρα, χαράζω
ἀέρινο τραγοῦδι μὲ τὴν πέννα.
Τότε μεσ' τὸ τραγοῦδι τᾶνθια κλείνω,
καὶ τὸ τραγοῦδι εὐθύς, σένα «πιστεύω»
συμβολικὸ ἀλλάζει καὶ σ'τὸ δίνω.
Κι' ἐνῶ σ' ἱριδας χρῶμα τᾶναδεύω,
σὰν προσφορὰ πανάχραντη τᾶφίνω
νὰ ράνη το Εἴδωλό σου ποὺ λατρεύω !

ΡΙΤΑ Ν. ΜΠΟΥΜΗ

ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΤΕΧΝΗ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΝΕΩΤΕΡΑ ΠΡΟΣΚΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΗΜΟΥ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗΣ

ΤΟΥ κ. ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΛΟΒΕΡΔΟΥ

Εἶνε πασίγνωστον τὸ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Μαυρομιχάλη μέγαρον τοῦ ἐπιφανοῦς τραπεζίτου καὶ μεγάλου τῆς τέχνης Μαικήνα, κ. Διονυσίου Λοβέρδου, γεν. διευθυντοῦ τῆς Λαϊκῆς Τραπεζῆς. Τὸ κτίριον τοῦτο ἐκ θεμελίων ὑπῆρξε κοιτίς καλλιτεχνικῆς, διότι ὁ πρῶτος ἰδρυτής του, ὁ ἀείμνηστος Τσίλλερ, ὁ ἀριστος τῶν ἀρχιτεκτόνων τῆς παρελθούσης γενεᾶς, ἀνήγειρεν αὐτὸ ὡς ἰδίαν κατοικίαν, οἱ δὲ τοῖχοι τοῦ ἐπὶ δεκαετηρίδας ὄντος ἀντήχουν ἀπὸ τὰς ἀρμονικὰς μελωδίας καὶ συμφωνίας τῆς μεγάλης μουσουργοῦ, τῆς ἀληθινοῦ Σοφίας Τσίλλερ. Ὁ κ. Λοβέρδος ἀγοράσας τοῦτο μετέτρεψεν εἰς ἀληθὲς μέγαρον τῆς τέχνης, οὐδαμοῦ δ' ἐν Ἀθήναις θ' ἀπαντήσῃ τις τοιαύτην πληθμονὴν εἰκόνων καὶ καλλιτεχνημάτων,

ἀλλὰ συγχρόνως καὶ τοιαύτην ἄφθαστον καλαισθησίαν περὶ τὴν διάταξιν καὶ ταξινομήσιν των. Καὶ εἰς τὸ ἐλάχιστον ἐκεῖ μέσα κομποτέχνημα ἢ καθράκι ἀναγνωρίζει κανεὶς τὸ χέρι τὸ καλλιτεχνικόν, ποῦ τὸ ἐποποθέτησεν, ἢ τὸ ἐκρέμασεν, ὅλο δὲ αὐτὸ τὸ κτίριον ἀπὸ τῆς στέγης μέχρι τῶν ὑπογείων ἀναδίδει ἐν ὑπέρτατον ἄρωμα φιλοτεχνίας καὶ λατρείας τοῦ ὄρατου. Εἰς τοῦτο δὲ συμβάλλουσι καὶ αὐτὰ τὰ ἐμψυχα πλάσματα, ποῦ τὸ κατοικοῦσι, διότι καὶ ἡ σύζυγος τοῦ κ. Λοβέρδου μὲ τὸ ὄρατον ὡς Ἀρτέμιδος παράστημά της καὶ αἱ δύο χαριτωμένα κόραι του, δύο πεταχταὶ ψυχαί, τὰς ὁποίας μόνον ὁ χρωστήρ τοῦ ἀθανάτου Γύζη θὰ ἠδύνατο ν' ἀπεικονίσῃ, προσθέτουσι ζωὴν καὶ χάριν ἀμέτρητον εἰς τὸ καλλιτεχνικὸν αὐτὸ περιβάλλον. Πλὴν δὲν θὰ ἐπιχειρήσω σήμερον οὔτε καὶ ἀκροθιγῶς νὰ περιγράψω τὴν ἀπέραντον ταύτην πινακοθήκην. Δι' αὐτὴν θὰ μοὶ ἐχρειάζετο ὁλόκληρον τὸ φύλλον τῆς «Ἀνθολογίας». Βιβλίον ὁλόκληρον θὰ ἔπρεπε νὰ γραφῇ περὶ αὐτῆς, αὐτὸ δὲ ὀφείλει νὰ τὸ κάμῃ ὁ πλούσιος Μαικήνας τῆς τέχνης. Τοιαῦται συλλογαὶ ἀπαιτοῦσι *πλήρεις, περιεκτικὸς καὶ εἰκονογραφημένους καταλόγους*, ὥστε οἱ φυλασσόμενοι ἐν αὐταῖς θησαυροὶ τῆς τέχνης νὰ γίνωνται κτῆμα πάντων τῶν φιλοτέχνων, συγχρόνως δὲ νὰ δύναται τις, μεταβαίνων πρὸς ἐπίσκεψίν των, νὰ ἔχῃ ὅλα τὰ δυνατὰ καὶ ἀπαραίτητα ἐφόδια πρὸς τελείαν μελέτην καὶ αἰσθητικὴν ἀπόλαυσίν των.

Διὰ τοῦτο θὰ περιορισθῶ σήμερον νὰ περιγράψω μόνον τὰ τελευταῖα καὶ πρόσφατα προσκτήματα τῆς συλλογῆς ταύτης, τὰς εἰκόνας δηλ. καὶ ἀγιογραφίας, τὰς ὁποίας ὁ κ. Διον. Λοβέρδος ἠγόρασε κατὰ τοὺς τελευταίους τούτους μῆνας καὶ τὰς ὁποίας εἶχε τὴν εὐγένειαν νὰ μᾶς ἐπιδείξῃ ⁽¹⁾. Εἶναι δὲ αὗται πέντε κἂν ἕξ τὸν ἀριθμὸν καὶ ἀποτελοῦνται ἀπὸ τὰς ἑξῆς ἀγιογραφίας :

1) *Μεγάλῃ εἰκὼν* (ἐλαιογραφία) ἐπιγραφομένη «ἡ Ἑλεούσα», ἥς αἱ δικστάσεις εἶνε 0,60×0,78. Παρίσταται δ' ἐν αὐτῇ ἡ *Παναγία Θεοτόκος* κρατοῦσα εἰς τὰς ἀγκάλας τὸν Ἰησοῦν Βρέφος, εἶνε δηλ. κατὰ σχῆμα τῆς καλουμένης *βρεφοκρατούσης*. Ἡ διατήρησις της εἶνε ἀρίστη, κάτωθεν δὲ φέρει τὴν ὑπογραφὴν τοῦ γνωστοῦ ἀγιογράφου *Ἰωάννου Σκορδίλη*. Ἡ εἰκὼν αὕτη εἶνε τοῦ αὐστηροῦ τρόπου τῆς βυζαντινῆς τέχνης, εἰς τὸν ὁποῖον δὲν ὑπάρχει οὐδεμία ἐπίδρασις ἐκ Δυσμῶν ἢ ἀλλαχόθεν.

2) *Ἡ Σταύρωσις* (0,38×0,46), ἐρ' ἥς παρίσταται ὁ Ἰησοῦς ἐσταυρωμένος, ἐκατέρωθεν δὲ ἡ ἐλεήμων Παναγία μήτηρ του καὶ ὁ Ἰωάννης, περιστοιχοῦμενος ὑπὸ τῶν οἰκείων καὶ φιλάτων. Ἡ εἰκὼν αὕτη διακρίνεται διὰ τὴν θαυμασίαν σύνθεσιν, τὴν ἀκρίδειαν τοῦ σχεδίου καὶ τὸν ἀρμονικώτατον χρωματισμόν. Αἱ πτυχώσεις τῶν ἐνδυμάτων εἶνε πᾶσαι εἰλημμένοι ἀπὸ ἀρχαῖα ἀγάλματα, τὰ ὁποῖα ἡ βυζαντινὴ τέχνη ἀντέγραφε πι-

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

(1) Πολλὰ τῶν εἰκόνων τῆς συλλογῆς καθαρίσθησαν καὶ ἀνεβίωσαν χάρις εἰς τὴν ἀνακατασκευὴν τοῦ ζωγράφου Μίμη Πελεκάση.

στῶς ἀπὸ τῶν πρώτων αἰώνων τοῦ Χριστιανισμοῦ, διότι οἱ ἀγιογράφοι δὲν εὗρισκον εἰς τὰ σύγχρονα βυζαντινὰ ἐνδύματα τὰς ὥραιας καὶ μεγαλοπρεπεῖς ταύτας πτυχάς. Ἰδιαζόντως ὁμῶς χαρακτηριστικὰ εἶνε τὰ ἐπὶ τῶν ἐνδυμάτων φῶτα, τὰ παρὰ βυζαντινοῖς κοινῶς «λάματα» καλούμενα, τὰ ὅποια ἐπιτυγχάνοντο διὰ φωτεινῶν, λευκῶν ἢ χρυσῶν γραμμῶν, ριπτομένων εἰς τὰ μέρη, αἵτινα ἔπρεπε νὰ ἐξαρθῶσι δι' ἰσχυροῦ φωτισμοῦ. Καὶ τὸ σχέδιον ὁμῶς εἶνε ἀκριδέστατον, ὥς καὶ ἡ ἔκφρασις τοῦ προσώπου. Κάτωθεν ἡ ἐπιγραφή εἰνέ πως δυσδιάκριτος, φρονῶ ἐν τούτοις δι' ἀναφέρει τὸ ὄνομα τοῦ ἀγιογράφου **Πέτρου Δομπάρδου**, ὅστις ἤκμασε περὶ τὰ τέλη τοῦ 16ου καὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 17ου αἰῶνος. Τὸ ἡμέτερον Βυζαντινὸν Μουσεῖον εἰς τὸ ἰσόγειον τῆς Σιν. Ἀκαδημίας κατέχει μίαν **κεφαλὴν τοῦ Προδρόμου** τοῦ αὐτοῦ ὀνομαστοῦ τεχνίτου, πιθανῶς δὲ καὶ μίαν «Σταύρωσιν» καὶ ἑτέραν «κεφαλὴν τοῦ Προδρόμου», λίαν σκιασμένην καὶ σκοτεινὴν.

3) **Θεοτόκος βρεφοκρατοῦσα** τοῦ συνήθους θέματος καὶ τρόπου, μεγέθους δὲ (0,37×045). Αὕτη φέρει τὴν ἐπιγραφὴν τοῦ **Στυλιανοῦ ἱερέως Ρωμανοῦ**, γνωστοτάτου ἀγιογράφου.

4) **Ἅγιος Γεώργιος ἀπὸ τοῦ Κύρου**. Ἡ εἰκὼν αὕτη μεγέθους (0,34×45), διακρίνεται διὰ τὴν εὐγένειαν τῆς μορφῆς τοῦ ἁγίου, τὴν ἔξοχον κίνησιν τοῦ ἵππου καὶ διὰ τὸν ἁρμονικὸν καὶ θαμβοῦντα χρωματισμόν. Εὐτυχῶς δὲ καὶ ἡ ἀγιογραφία αὕτη φέρει ὑπογραφὴν, διότι κάτωθεν μὲ μικρὰ ἀλλὰ καθαρῶτα καὶ κομψότατα βυζαντινὰ γράμματα ἀναγινώσκεται: «**Χεῖρ Κουτρούλη**». Τοῦ τεχνίτου τούτου, ὥς καὶ τοῦ προηγουμένου, δὲν ὑπάρχει οὐδεμία εἰκὼν εἰς τὸ **Βυζαντινὸν Μουσεῖον**, ὅπερ δυστυχῶς εἶνε πτωχότατον ὑπὸ τὴν ἐποψὶν ταύτην, ἐνῶ πλείστα εἰκόνες **ἐνυπόγραφοι** ὑπάρχουν καὶ πωλοῦνται εἰς τὰ ἐν Ἀθήναις παλαιοπωλεῖα ἢ ἀρχαιοπωλεῖα, ὅπου εὕρισκε κανεὶς καὶ **Δαμασκηνούς καὶ Μόσχους καὶ Κοκκίνους καὶ Τζάνες** ὥς καὶ πλείστων ἄλλων ἐπιφανῶν ἀγιογράφων τοῦ ΙΖ' (17ου) αἰῶνος εἰκόνας. Ὅτε πρὸ δεκατετραετίας διέτελεσα ἐπὶ τινὰ χρόνον προσωρινῶς Ἐφορος τῶν Χριστιαν. Ἀρχαιοτήτων, περιελθὼν τὰ καταστήματα ταῦτα κατέγραψα πάσας τὰς ἐν αὐτοῖς εὕρισκομένας πρωτοτύπους καὶ ἀξιολόγους «**μεταβυζαντινάς**», ὥς τὰς ὀνομάζομεν τώρα, ἀγιογραφίας. Ἀνεκάλυψα λοιπὸν τότε ἀληθεῖς θησαυροὺς, ὥς π. χ. παρὰ τῷ κ. Ἀσκητοπούλῳ, (γυνίᾳ Βουλῆς καὶ Ἐρμου), δὴν ἦρχεν εἰκὼν τοῦ περιφήμου **Ἠλία Μόσχου** (1640), παριστώσα τὴν «Γέννησιν» μεγέθους 64×55. Εἰκὼν τοῦ ἐπίσης περιφήμου **Βίκτωρος** (αρχαῖ—1671) μεγέθους 51×40, παριστώσα τὸ αὐτὸ θέμα, ἐξόχου ἀμφοτέραι τέχνης. Τρίτη εἰκὼν, ἐπίσης ἡ Ρέννησις, μεγέθους 35×23, ἀλλὰ λίαν ἐφθαρμένη, ἔφερεν ἐπιγραφὴν ὡς ἑξῆς: **Δέσις τῆς δούλης τοῦ Θεοῦ Μαρίας Μα...ῖράου. Χεῖρ σκευοφύλακος τοῦ Ἰσπαν.** Καὶ πόσες ἄλλες ἀκόμη! Ἀναφέρω ταύτας διὰ ν' ἀποδείχθῃ ἡ ἀκηδεῖα τοῦ Κράτους πρὸς τὰ τιμαλφῇ ταῦτα κειμήλια τῆς Ἑθνικῆς ἡμῶν τέχνης.

Πόσαι δ' ἔκτοτε ἑκατοντάδες τοιούτων ἐφυγαδεύθησαν εἰς τὸ Ἐξωτερικόν! Διὰ τοῦτο εἶνε ἄξιος ἐθνικῆς εὐγνωμοσύνης οἱ παρ' ἡμῖν πολυτάλαντοι καὶ μὴ βυζαντινομανεῖς συλλέκται, ὥς ὁ κ. **Δοβέρδος**, ἐπὶ κεφαλῇ πάντων, εἶτα ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ κ. **Σπ. Δοβέρδος** καὶ οἱ κ. κ. **Σιτσιλιάνος, Δεμπίκος, Ἐμπειρίκος** κλπ. καὶ αἱ κυρίαι **Σοφία Δεληγιώργη, Ἀνδρομάχη Μελά, Οὐρανία Δούσμανη, Ἐλένη Σταθάτου, Ζούζουλα, Εὐγενία Ἀμποῦ** καὶ ἄλλαι, οἱ ὅποιοι σώζουσι τόσα ἀριστουργήματα τῆς βυζαντινῆς τέχνης καὶ τὰ συγκρατοῦσιν ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς πατρίδος μας. Ἀλλ' ὑπὲρ πάντα τ' ἄλλα ὀφείλω νὰ ἐξάρω ἐκ τῶν τελευταίων προσκτημάτων τῆς Συλλογῆς Λοβέρδου μίαν θαυμαστὴν **κεφαλὴν τοῦ Προδρόμου**, ἀληθὲς ἀριστοτέκνημα. Ἡ εἰκὼν αὕτη εἶνε μικρά, μικροτάτη, 0,22×0,16 περίπου, ἀλλὰ τί ἀδάμας! Δὲν εἶνε βεβαίως ἡ πρώτη ἀπεικόνισις τοῦ ἀσκητοῦ ἁγίου. Ἦδη ἡ βυζαντινὴ τέχνη αἰῶνας πρὸ ταύτης ἐχάραξε τὸν αἰώνιον κατεκληκτότα, ξηρόν, ἄγριον καὶ λιπόσαρκον αὐτὸν χορτοφάγον **ἐρημίτην**, πλὴν ἡ παρούσα εἰκὼν τυγχάνει ἐκ τῶν ἀρίστων. Κατέχει δὲ ὁ κ. Λοβέρδος ἐν τῷ ἰσογείῳ παρεκκλησίῳ τοῦ μεγάρου του τρεῖς ἄλλους τοῦ αὐτοῦ τύπου «**Προδρόμους**». Φθάνει καὶ μόνον τὸ γεγονὸς τοῦτο διὰ ν' ἀποδείξῃ τὸν ἀμέτρητον καὶ ἀνεκτίμητον πλοῦτον τῆς συλλογῆς τοῦ φιλοτεχνοτάτου τραπέζιτου.

ΑΛΕΞ. ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΥΣ

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑΡΙΟ

Ἡ ποίηση, ἀπὸ τοῦ λυρισμοῦ καὶ τὴν ἐμπνευσιν, ἦρθε στὴν ἐπίγνωση. Ἐπλησίασε πρὸς τὸ θάνατον.

Ἡ μουσικὴ ἔφυγε πιά ἀπὸ τὴν ἡχητικὴν τῶν λέξεων καὶ εἰσέδυσσε στὸν παλμὸ τῶν ἐννοιῶν. Οἱ εἰκόνες κι' οἱ ἐννοιαι κανοῦν τὴ μουσικὴ. Ὁ ἦχος εἶναι κάτι πολὺ ἀδαιανό.

— Δὲν εἶναι ἀληθινό, κι' ὁμῶς εἶναι ὥραιο.

— Δὲν εἶναι οὔτε ὥραιο, κι' ὁμῶς δὲ θὰ λησμονηθῇ ποτέ.

Ὁραῖο, βλέπετε, δὲν εἶναι πιά τὸ ὥραιο, ἀλλὰ τὸ ἀπροσδόκητο. Ἡ τόλμη μπροστὰ στὸν πόνο, ἡ ἀπερίσκεψία, ἡ ἀφύσικη χαρά.

Τὰ ποιήματα τοῦ κ. Κλ. Παράσχου! Ἐνα ὥραιο χέρι προσφέρει βαρὺ καφὲ σὲ φῖνα πορσελάνη. Ἀλλὰ δὲν προφτάνετε νὰ ξεχαστῇτε. Ἀπὸ τὴν ἀνοιχτὴ μπαλκονόπορτα ἔρχονται οἱ ἀναπνοὲς τῶν πεύκων καὶ τ' ἄρωμα μιᾶς ἀκρογιαλίδος.

Τὰ ποιήματα ἄλλων νέων ποιητῶν: Cela doit être beau, car je n'y comprends rien.
 ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΛΗΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
 ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ
 ΜΙΧ. Δ. ΣΤΑΣΙΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΙΣΑΒΕΛΛΑΣ ΘΕΟΤΟΚΗ ΑΛΜΠΡΙΤΣΙ

9 Μαΐου 1829.

ΛΟΡΔΟΣ ΒΥΡΩΝ

..... Παράβαλαν τὸν ποιητὴ Βύρωνα, ποὺ πρὸ πέντε χρόνων δὲν ὑπάρχει πιά, μὲ τὸ Σαίξπηρ καὶ τὸν τοποθέτησαν ἀνάμεσα στὶς δυὸ μοῦσες· τῆς τραγωδίας καὶ τῆς κωμωδίας.

Ἀληθινὰ ὁ Βύρων συμπαθοῦσε περισσότερο τὴν πρώτη. Οἱ στίχοι του ποὺ συχνὰ τοῦ ἐβγαίνουν ἀπὸ τὴν πέννα δίχως κανένα κόπο, ἦταν γιὰ τὸν ἐκδότῃ αἰτία πλουτισμοῦ. Τὸ κάθε του ἔργο γινόταν ἀνάρπαστο ἀπὸ τὴν πρώτη του ἐκδοσὴ. Τὸν κατηγοροῦσαν πῶς περιέγραψε τὸν ἑαυτό του σὲ κάθε ἥρωα τῶν ποιημάτων του, καὶ σ' αὐτὴ τὴν κατηγορίαν δὲν μπόρεσε ποτὲ νὰ δικαιολογηθεῖ.... Δὲν μπορεῖ νὰ πεῖ κανεὶς πῶς ἄκουε τὸ Βύρωνα νὰ προφέρει ἔστω καὶ μιὰ λέξη γαλλικὴ, μολονότι τὰ ἤξερε στὴν ἐντέλειαν. Ἐλάχιστὰ ἀγαποῦσε τὴ Γαλλία καὶ τὴ νέα της φιλολογία.

Ἡ φωνὴ του ἦταν γλυκεῖα καὶ χαϊδευτικὴ. Μιλοῦσε μὲ χάρη ἰδίως δταν κανεὶς ἤθελε νὰ τοῦ ἀντιτείνει. Ἦταν λιτὸς ἐκ φύσεως καὶ προτιμοῦσε τὸ ψάρι ἀπὸ τὸ κρέας, ἀπὸ φόβο—καθὼς ἔλεγε—μήπως τὸν κάνει ἄγριο. Δὲν τ' ἄρεσε νὰ βλέπει τίς κυρίες νὰ τρῶνε. Καὶ ἡ περίεργη αὐτὴ ἀντιπάθεια προερχόταν ἀπὸ τὴν ιδέα ποὺ εἶχε σχηματίσει γιὰ τὴν γυναικείαν τελειότητα. Ἡ ἀνάγκη τῆς καθημερινῆς ζωῆς δὲν μπορούσε νὰ συμβιβαστεῖ, κατὰ τὴ γνώμη του, μὲ τὴ θεία φύση, ποὺ ἡ ἐξημμένη φαντασία του τοὺς ἀπέδιδε.

Ἐπειτα, ἔχοντας ζήσει πάντα σκλάβος τῶν γυναικῶν, εἶχε ἀνάγκη γιὰ νὰ δικαιολογήσει τὴν ἀδυναμία του, νὰ θεοποιεῖ τὰ ἀντικείμενα τοῦ πάθους του. Μία τέτοια λατρεία δὲ συμφωνοῦσε καθόλου μὲ τὴν περιφρόνηση ποὺ τοῦ ἄρεσε νὰ τοὺς δείχνει. Ἀλλὰ τέτοιες ἀντιθέσεις δὲν πρέπει νὰ μᾶς ἐκπλήττουν σ' ἓνα χαρακτήρα σὰν τοῦ Βύρωνα....

Μήπως δὲν ἔχουμε δεῖ, ἐξ ἄλλου, τοὺς σκλάβους νὰ καταριούνται πάντα τοὺς τυράννους;

(Μετάφραση Ἑπτανησίου).

ΣΚΕΨΕΙΣ

Μπορεῖ κανεὶς νὰ ζῇ τὴ ζωὴ, ὅσο τὴ νιώθει νὰ σκιριᾷ ἐντὸς του.

TOLSTOI

*
**

Αἰσθάνομαι ὁ πιδ φρόνιμος τῶν ἀνθρώπων γιατί πάντα σεβάστηκα τὸ Μυστήριον τῆς Φύσεως.

FOSCOLO

N. B. ΤΩΜΑΔΑΚΙ

Ο ΣΟΛΩΜΟΣ ΚΑΙ Η ΓΛΩΣΣΑ ΜΑΣ

Πολλοὶ νὰ οἱ δρόμοι πᾶχει ὁ νοῦς.
(Δ. Σολωμός).

(Συνέχεια ἀπὸ τὸ προηγούμενο).

Γαυγίζει ἀντὶ τοῦ βαυλῆ: (210) τὸ ὁποῖον μεταχειρίζεται εἰς τὴν σάτιραν καὶ εἰς τὸ πεζόν. Στήθια (156,186) καὶ στήθη (180), ἀνθη (190) καὶ ἄνθη (188,199), μίσος (193), στήθος (195), ἀλλὰ ἄνθη (7,207), καὶ ἄλλα. Εἰς τὸ ποίημα ὁ Κρητικὸς (XXII) ἔχει τὴν ἐπίδρασιν τῆς Κρητικῆς διαλέκτου (1) λέγων ἄργουε (161), ἐτράδουεν (162), ἀντὶ ἄργουσε, ἐτραδοῦσεν ἢ ἐτράδαγεν.

Εἴπαμεν παραπάνω ὅτι ὁ ποιητὴς δὲν τὸ κάνει αὐτὸ ἀστόχως δὲν μεταλλάσσει τὰς λέξεις τυχαίως ἢ δὲν ἀφήνει ἀμετάβλητον τὴν ἀρχαίαν λέξιν ὅταν τὴν φέρῃ εἰς τὸ ποίημά του. Συναρμονίζεται ἐκάστοτε:

Λίγο χάρηκες τὸ φῶς σου
ἀφ' οὗ ἐπέρασες γλυκὰ
ἀπ' τὰ σπλάχνα τῆς μητρὸς σου
στοῦ πατρὸς τὴν ἀγκαλιά. (2)

Καὶ παίζει μὲ τὸ φ, λ, καὶ χ κάμνων παρήχησιν μεγαλειώδη πραγματικῶς. Καὶ ὁ ποιητὴς ὁ ὁποῖος εἰς τὸν διάλογον τοῦ Σοφολογιωτάτου ἀρνεῖται νὰ κάμῃ τὸ μάτι ὁμμάτιον, τὸ κάμει ὀφθαλμέν, ἀφήσας μεγαλοπνούς καὶ μουσικοὺς στίχους:

Δάμψιν ἔχει ὅλη φλογώδη
χεῖλος, μέτωπο, ὀφθαλμός.
Φῶς τὸ χέρι, φῶς τὸ πόδι
κι' ὅλα γύρω του εἶναι φῶς (3) ἢ
βλέποντας σιγὴ τὸ κῆμα
λύει τὸ πλοῖον καὶ δὲν φοβᾶται
καὶ οὐδὲ πλέον ξαναθυμᾶται
πῶς ἐφοῦσκωνε φριχτὰ (4) ἢ
πλέον δὲ σέρνει ὁ ῥύαξ τὸ ρεῦμα (5)

ὅπου κάλλιστα ἀντιλαμβάνεται κανεὶς ροὺν καὶ ρεῦμα κυμάτων, ἢ ἀκόμη:

Κι' αὐτὸς εἰς τὸ πολύαστρον τοῦ αἰθέρος
περίσσια γλυκομίλητο τὸ πνεῦμα τῆς θαλάσσης (6)

(1) Οἱ γονεῖς τοῦ Σολωμοῦ κατήγοντο ἀπὸ τὴν Κρήτην. Ἐξ ἄλλου πολλὴ ὁμοιότης καὶ εἰς τὴν γλῶσσαν καὶ τοὺς ἰταλισμοὺς ὑπάρχει μεταξὺ Κρητῶν καὶ Ἑπτανησίων.

(2) Στὸ θάνατον τῆς μικρῆς ἀνεψιᾶς. Ἀπαντα σ. 20.

(3) Στὴν 93 τοῦ βιβλίου εἰς τὴν Ἑλευθερίαν.

(4) Ἡ ἀνομιὰ τοῦ Μετασταςίου. Ἀπαντα σ. 209.

(5) τὸ καλοκαίρι τοῦ Μετασταςίου αὐτοῦ. σ. 210,

(6) αὐτοῦ σ. 150. Ἡ σκιά τοῦ Ὁμήρου.

δπου ἂν ἔλεγε :

περίσσια γλυκομίλητο τῆς θάλασσας τὸ πνέμα
δὲν θὰ εἶχαμεν καθόλου γλυκομίλητον ἤχον.

Νερά καθαροφλοίσβιστα
γλυκύτατα καὶ κρύα
ποὺ μέσα ἀναγαλλιάζετο
ἡ ἀσύγκριτη ὁμορφία ⁽¹⁾
πολυφλοίσβισμα ἢ ἀφρός ⁽²⁾

Ὁ θρήνος ἐκδηλοῦται μὲ τὴν ρυθμικότητα τοῦ ν.
ποῖος ἀλίμονον μᾶς δίνει....
Ἄκου Μπάϊρον πόσον θρηνην
κάνει ἐνῶ σὲ χαιρετᾷ
ἡ πατρίδα τῶν Ἑλλήνων
..... ⁽³⁾

Ἀναφέρω καὶ ἄλλους στίχους τυπικοῦ διαφόρου τοῦ δημοτικοῦ.

Δὲν εἶναι ἀκόμη παρουσία Δευτέρα (133)
τῆς φήμης τοὺς δυσβάτους τόπους (139)
ξίφος ἔξω ἀπὸ τῆ θήκη
πλέον ἀνδρείαν ποὺ προξενεῖ (32).
τρέχει χάνεται καὶ πίνει
τόλμην πίνει ὁ ὀφθαλμὸς
ἀπὸ τᾶστρον ὅπου πίνει
νεύματα ἀφθαρτα φωτὸς (72).

Ἡ χασμωδία ἀντιμετωπίζεται κανονικῶς, ὅχι γελοίως ὅπως συχνὰ συμ-
βαίνει μὲ τοὺς νεωτέρους. ⁽⁴⁾ Λέγει λοιπὸν ὁ Σολωμός.

ποὺ ἔχουν ἔνωσιν ἱερή (83)

δέησιν ἔκαμε (153), ἡ χτίσις ἔγινε ναὸς (158)

ἔψαλλε τὴν ἀνάστασιν ὁ ὠραῖος Ἀποσπερίτης (157)
εἰς τὴν γῆν ὅπου διψάει (210) ⁽⁵⁾.

(1) Ἡ φδῆ τοῦ Πετράρχη αὐτόθι σ. 203.

(2) ὕμνος εἰς τὴν ἐλευθερίαν στροφὴ 117.

(3) εἰς τὸν Byron στροφαὶ 134-137.

(4) Ὡς εἶπεν ὁ Ἀ. Θρόλος «δὲ δέχτηκε βέβαια καὶ τὴ χασμωδία, ἦταν πάρα πολὺ μουσικὸς γιὰ νὰ δεχθῇ ποτὲ ὅτι δῆποτε παρᾶνε, κατῴρθωσεν τὸ δυσκολώτατο ν' ἀποφύγῃ ἐντελῶς καὶ τὴ χασμωδία καὶ τὴ συνίζηση» (Σολωμός σελίς 41). Ὁ Πολυλάς ἀσχολεῖται καὶ μὲ τὰ μέτρα καὶ τὰς μετὰ αὐτῶν τομὰς, συνίζησεις, συνέκφυ-
νησεις κ.λ.π. Μᾶς λέγει δὲ ὅτι «ὁ Σολωμός ἀπέφυγε τὴ διαίρεσιν καὶ τὴ χασμωδία, δυὸ ἐλαττώματα τὰ ὅποια παραλύουν τὸ ρυθμὸ τοῦ στίχου καὶ ἀπὸ τὰ ὅποια μόνος μεταξὺ τῶν νέων Ἑλλήνων ποιητῶν ἐφυλάχθηκε ὁ Βηλαρᾶς» (Σολωμὸς ἅπαντα, προλεγ-
μένων σ. με').

(5) Μόνον μὲ ἔαφνίζει μία γραφὴ «μιά χάριν ἡ βαρεῖομοιρη (203)» ἡ ὅποια ὅμως ἀπαντᾷ μίαν μόνην φοράν καὶ δὲν πιστεύω νὰ εἶναι ἔτσι παραδεδομένη.

Ἡ συνεκφώνησις γίνεται ἢ ὅχι κανονικῶς : γλυκὲ υἱέ (143), ὁ υἱός σου (180), ἀστάχια εἰς τοὺς ἀγρούς (35), καὶ Σὺ (64), ἀπ' ἐμπρός (88). Καὶ ταῦτα χάρις εἰς τὴν συντηρητικότητα τοῦ ποιητοῦ.

Ὁ Σολωμός ἐξέφρασε τὰς ἰδέας του διὰ τὸ γλωσσικὸν ζήτημα εἰς τὸν σημαντικὸν του «Διάλογον». Ἐξετάζει τὴν διγλωσσίαν ἢ πολυγλωσσίαν καὶ ἀποφαίνεται ὅτι δὲν ὑπάρχει. «Ἐγὼ ἔλαβα δούλους ξένους ἕναν ἀπὸ τὴν Μάνη καὶ τὸν ἐκαταλάβαινα ἐξαίρετα· ἕναν ἀπὸ τὸ Γαστοῦνι, ἕναν ἀπὸ τὸν Ὀλυμπο, ἕναν ἀπὸ τὴν Χίο, ἕναν ἀπὸ τὴν Φιλιππούπολη καὶ τοὺς ἐκαταλάβαινα ἐξαίρετα, τόσο ὅπου σχεδὸν ἔλεγα ὅπως εἶναι ἀπὸ τὸν τόπο μου». ⁽¹⁾ Καὶ ὁ Χατζιδάκις ἀργότερα εἶπεν ὅτι «διγλωσσία καὶ μά-
λιστα κυριολεκτικώτατν τότε μόνον δύναται κατ' ἀλήθειαν νὰ λέγεται ὅταν ἀποδεδειγμένως οἱ λαλοῦντες τὴν ἑτέραν δὲν ἐννοοῦν τοὺς λαλοῦντας τὴν ἄλλην καὶ τανᾶπλιν. Ἀλλὰ παρ' ἡμῖν τὸ πρᾶγμα δὲν ἔχει οὕτω». ⁽²⁾ Χω-
ρίς ἄλλο ἢ ἀντίληψις αὐτὴ δὲν εἶνε ὀρθή. Καλῶς ἐλέχθη ὅτι «πᾶσα βίόσι-
μος γραφομένη γλῶσσα πρέπει νὰ εἶναι ἱκανὴ εἰς ὑψηλοτέρους σκοποὺς·
πρέπει νὰ εἶναι τόσο ζωντανὴ ὥστε ὅχι μόνον νὰ ἐννοῶσιν ἀλλὰ καὶ νὰ
αἰσθάνωνται αὐτὴν οἱ ἀκούοντες». ⁽³⁾

Ὁ Σολωμός δὲν θέλει «νὰ γράφῃ ταῖς λέξαις τῆς κεφαλῆς του καθέ-
νας», ⁽⁴⁾ λέγει ὅτι «ὁ συγγραφέας πότε 'σ ταῖς φράσαις του ἀκολουθεῖ
τὸν λαόν, πότε ὅχι». ⁽⁵⁾ Ἐπαναλαμβάνουν δὲ μέχρι σήμερον τὸ ἐπιχεί-
ρημά του ὅτι θέλομεν νὰ γράφωμεν γλῶσσαν «ἢ ὅποια οὕτε ὀμιλεῖται,
μήτε ἄλλαις φοραῖς ὀμιλήθηκε, μήτε θέλει ποτὲ ὀμιληθῇ». ⁽⁶⁾ Πρέπει νὰ
τοῦ ἀποδώσωμεν τὸ ἐκ καλοῦ συνειδότος καὶ ἀγαθοῦ ἐνδιαφέρον διὰ τὴν
γλῶσσαν «μήγαρις ἔχω ἄλλο στὸ νοῦ μου πάρεξ ἐλευθερία καὶ γλῶσσα», ⁽⁷⁾
καὶ νὰ τοῦ συγχωρήσωμεν τὴν περίφημον φράσιν «. . . ἂν κανένας σοφο-
λογιώτατος κρώζει ἢ κανένας τοῦρκος βαυλίζει· γιατί γιὰ μὲ εἶναι ὅμοιοι καὶ
οἱ δύο». ⁽⁸⁾

Δὲν θὰ ἔκαμνε μοῦ φαίνεται λάθος ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος θὰ ἔλεγεν ὅτι ἡ
ὑπεράσπισις τοῦ Σολωμοῦ διὰ τὴν δημοτικὴν δὲν ἔχει σχέσιν πολλήν μ' ἐ-
κείνην ποὺ ἔκαμεν ὁ Ψυχάρης. Καὶ αὐτὸ ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὸ εἶδος τῆς
γλώσσης ποὺ ἤθελεν ὁ Σολωμός εἰς μίαν ἐπιστολὴν πρὸς τὸν Τερτσέτην·
«θὰ ἐπιθυμοῦσα ὅμως ὁποῖος μταχειρίζεται τὴν κλέφτικη γλῶσσα νὰ εἰς-
έρχεται εἰς τὴν ψυχὴν τῆς καὶ ὅχι νὰ λαμβάνῃ μόνον τὸν τύπο τῆς». Ἐ-
κεῖνο ὅπου κατόπιν εἶπεν ὁ Πολυλάς ὅταν τὸν ἐκρινεν, ὅτι «εἶχε καθαρὰν

(1) Σολωμὸς ἅπαντα σ. 261. Διατηρῶ τὴν ὀρθογραφίαν τῆς ἐκδόσεως εἰς τὴν ὅποιαν παραπέμπω.

(2) τὸ πρόβλημα τῆς γραφομένης καὶ ἡ ἀπάντησις εἰς Κρουμβάχερ σ. 461.

(3) αὐτόθι σ. 261. Γνώμη τοῦ Κρουμβάχερ.

(4) Σολωμὸς ἅπαντα σ. 258.

(5) αὐτόθι σ. 252.

(6) αὐτόθι σ. 252.

(7) αὐτόθι σ. 250.

(8) αὐτόθι σ. 250.

τὴν συνείδησιν (ὁ Σολωμός) τῶν εὐρυτάτων δρίων καθ' ὃ δέον ἐλευθέρως νὰ νοῆται ἐν τῇ φιλολογίᾳ ἢ δημοτικῇ γλῶσσᾳ, πᾶν ἄλλο οὐσα ἢ δουλική προσκόλλησις εἰς τὸν τρόπον τοῦ διανοεῖσθαι τοῦ λαοῦ καὶ εἰς τὴν ἀποκλειστικὴν καὶ ἀνεξαίρετον χρῆσιν τῶν δημοτικῶν λέξεων καὶ τῶν τύπων ἔτι». (1) 'Ο Ἀποστολάκης μᾶς εἶπεν ὅτι «ὁ Σολωμός εἶναι δημοτικιστὴς ἀπὸ ἀφθονία ἐσωτερικῆς ζωῆς ἐνῶ ὁ Ψυχάρης καὶ οἱ φίλοι του ἀπὸ φτωχεία καὶ στέρηση», (2) καὶ ὅτι ἡ ὑπεράσπισις ἦταν τέλεια (τῆς δημοτικῆς)· οὐτε ἓνα νῦ οὐτε ἓνα σίγμα μπορεῖς νὰ βγάλῃς ἢ νὰ βάλῃς». Μὲ τὸ τελευταῖον αὐτὸ δὲν συμφωνῶ ὅτι ἐπιστημονικῶς μερικαὶ γινώμαι τοῦ Σολωμοῦ θὰ εἶναι ὀρθαί. 'Ο ποιητὴς μας θὰ ἦτο τὸ καλλίτερον ὑπόδειγμα ἐὰν συνέτρεχον μερικαὶ συμπτώσεις.

(Ἔχει συνέχεια)

N. B. ΤΩΜΑΔΑΚΙΣ

(1) Κ. Παλαμᾶ Πρῶτα Κριτικά σ. 16.

(2) Ἡ ποίησις στὴ ζωὴ μας σ, 190. Ἐκεῖ λέγονται πολλὰ καὶ ἄλλα τὰ ἐπιλήψιμα.

JOSE-MARIA DE HEREDIA

ΑΝΤΩΝΙΟΣ & ΚΛΕΟΠΑΤΡΑ

Οἱ δυὸ κοιτάζανε μαζὶ ἀπ' τὴν ταράτσα κάτου,
τὴ χαυνωμένη Αἴγυπτο τὸν ὕπνο της ν' ἀρχίζει
καὶ τὸ ποτάμι νὰ κυλᾷ, στὸ Δέλτα ποῦ χωρίζει,
πρὸς τὴ Μπουμπάστη ἢ τὴ Σαῖς τὰ βρωμερὰ νερά του.

Καὶ ὁ Ρωμαῖος ἐννιωθε κάτου ἀπ' τὸ θώρακά του,
—αἰχμάλωτος ποῦ ἐνὸς παιδιοῦ τὸν ὕπνο νανουρίζει,—
νὰ παραδίνεται γυρτὸ μέσα στὴν ἀγκαλιά του
τὸ ἡδονικὸ αὐτὸ κορμί ποῦ ἓνα Βασιλεῖο ἀξίζει.

Τὸ πρόσωπό της στρέφοντας, τῶχρό μεσ' τὰ μαλλιά της,
σ' ἐκείνον ποῦ μεθούσανε τὰ λάγνα ἀρώματά της,
τοῦ πρόσφερε λαχταριστὰ τὸ φλογερὸ φίλὶ της.

Καὶ ὁ γενναῖος στρατηγὸς, γυρμένος στὸ κορμί της,
εἶδε μέσα στὰ μάτια της ποῦ λάμπαν ὅαν ἀστέρες
μιὰ θάλασσαν ἀπέραντη ὅπου ἐφύεγαν γαλέρες.

(Μετάφραση).

ΓΙΑΝΝΗΣ ΧΙΔΙΡΟΓΛΟΥΣ

ΟΙ ΠΟΛΕΜΟΙ ΤΗΣ ΒΕΝΕΤΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΟΥΣ ΣΤΗ ΒΕΝΕΤΣΙΑΝΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

Ἡ Βενετία ἦταν τὸ μόνο κράτος ποῦ ἤλθεν ἐπανειλημμένως σὲ σύγκρουση μὲ τοὺς Τούρκους, εἴτε ὑπερασπίζοντας τὰ ἑλληνικὰ μέρη ποῦ κατεῖχε Κύπρο καὶ Κρήτη, εἴτε κόνοντας ἀκόμη ἀπελευθερωτικὲς ἐκστρατείες, ὅπως στὴν Πελοπόννησο. Καὶ στὴν ἐποχὴν ἀκόμη τῆς παρακμῆς της, μὲ τὴν ἐπιθυμία νὰ κρατήσῃ τὸ γόητρό της, δὲν ἐδίσταζε νὰ πολεμᾷ ὀλομόναχῃ. Ἀπ' αὐτὲς τὲς ἐκστρατείες μόνον ἡ τοῦ Μοροζίνι στὴν Πελοπόννησο εἶχε θριαμβευτικὸ τέλος, χάρις στὸν περίφημο ἐκεῖνο στρατηγὸ ποῦ γιὰ τὲς νίκες του ἐπωνομάστηκε Πελοποννησιακός.

Στὴ Βενετία, στὸ Δουκικὸ παλάτι, στὸ περίφημο μουσεῖο Κορρὲρ καὶ σ' ἐκεῖνο τοῦ ἱστορικοῦ Ναυστάθμου της ὑπάρχουν ὀλόκληρες σάλες ἀπὸ εἰκόνες, ὅπλα καὶ ἱστορικὰ κειμήλια τῶν πολέμων αὐτῶν καὶ ἰδίως τῆς Πελοποννησιακῆς ἐκστρατείας.

Κοιτάζοντας ἀκριβῶς τὲς τόσες εἰκόνες ποῦ ἐμπνεύστηκαν οἱ ἑακουστοὶ καλλιτέχνες της ἀπὸ τὲς ἐκστρατείες, τὲς ἀπελευθερωτικῆς, καθὼς τὲς ἔλεγαν, τῆς Ἑλλάδας ἀπὸ τὸν πολυκέφαλο τευρκικὸ δράκοντα, μοῦ ἤρθεν ἡ ἰδέα νὰ μελετήσω ποιάν ἀπήχησι εἶχαν αὐτές, στοὺς ποιητὲς της, τοὺς ραψωδοὺς της ἐξετάζοντας τὴν ποίησιν, τὰ λαϊκὰ τραγούδια τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Φανταζόμουν πὼς θάβρισκα πλούσιο ὄλικὸ καὶ στὴν ποίησιν τὴ διαλεχτὴ ὅσο καὶ στὴ λαϊκὴ, μὰ βρήκα δείγματα ἀνάξια λόγου. Ἐνῶ ἡ βενετσιάνικη καλλιτεχνία ἐνοιωσε ἔλο τὸ μεγαλεῖο καὶ χάραξε τὸ πινέλο της πάνου σὲ ἀριστουργήματα ζωγραφικῆς ἀπὸ τὸν πόλεμο τῆς Κύπρου, τὴ ναυμαχία τῆς Ναυπάκτου, τῆς Κέρκυρας, τῆς Κρήτης, τοῦ Μωριά, ἐνῶ ἡ Βενετία εἶνε γεμάτη ἀπὸ σπάνιες χαλκογραφίες καὶ ἐλαιογραφίες τῶν ἀγώνων τούτων, βλέπομε μὲ ἀπορία πὼς κανένα πνευματικὸ ἀριστούργημα δὲ βγῆκε ἀπὸ τὰ σημαντικὰ αὐτὰ γιὰ τὴν ἀνθρωπότητα γεγονότα.

Φαίνεται πὼς ὅσον ἀποτραβιέται ἡ παλιὰ ἐποχὴ, σβύεται καὶ ὁ παλὺς ἐνθουσιασμός γιὰ τὸν πόλεμο καὶ τοὺς ἥρωές του. Βλέπομε ἔτσι τὸ φαινόμενο νὰ μὴ βρεθῇ ἓνας ἀντάξιος ποιητὴς τῆς γριᾶς Βενετίας, τὴ στιγμὴ ποῦ ἀφημένῃ μὲ κατεργαριὰ μονάχη της ἀπὸ τὴν Ἰσπανία καὶ τὸν Πάπα, ἀγωνίζεταν σκληρὸν ἀγῶνα ἐναντίον τῶν Τούρκων ποῦ πῆγαιναν σὲ κατάκτηση τῆς Κύπρου. Ὁ πόλεμος ἐκεῖνος μὲ τὰ πολλὰ ἥρωικά του ἐπεισόδια παρείχε πλούσιο θέμα στὴν ποίησιν. Ὁ ἥρωας Bragadino μὲ τὰ βασανιστήρια ποῦ τράδηξε — ποῦ στὰ τελευταῖα γδάρθηκε ζωντανός — ἀξίζει νὰ ἐμπνεύσει μιὰν ἀπὸ τὲς καλὲς προσωπικὲς ἐποποιεῖς.

Καὶ ὅμως τίποτα: Ἀγνωστοὶ ποιητὲς, μὲ ἐκφράσεις πομπώδικες, ἀκαλίσθητες, γεμίζουν τὰ αὐτὰ μὲ χοντροκοπιά. Δίχως μιὰ δημιουργικὴ γιὰ τὴν τότε ἐποχὴ δόναμη, ἀντρέχαν σὲ θέματα πραγματευμένα τοῦ παρελθόντος. Ἡ ὀδρανιστικὴ περίοδος ποῦ εἶχε παρασύρει ἀκάθεκτα στὸν ὕμνο

τῆς ἀρχαιότητος, ὁ μεσαιωνικὸς ἐνθουσιασμὸς ποὺ εἶχε καταλήξει στὶς σταυροφορίες, εἶχαν ἐξαντλήσει κάθε θέμα. Ἔτσι οἱ πόλεμοι αὐτοὶ δὲν ἐνέπνευσαν τίποτα τὸ καινούργιο. Βλέπουμε ἔτσι ἕναν Τάσσο νὰ βγάζει ἕνα μέτριο ποίημα γιὰ τὴ ναυμαχία τῆς Ναυπάκτου καὶ νὰ γράφει συγχρόνως τὸ ἀριστοῦργημά του Gerusalemme Liberata ἐμπνευσμένο ἀπὸ τὶς μεσαιωνικὲς σταυροφορίες.

Οἱ ποιητὲς καὶ ἡ Λαϊκὴ Μοῦσα θέλανε, ἀπ' ἐτι μᾶς δείχνουν τὰ ποιήματά τους, νὰ γράφουν, ν' ἀποθανάτισουν τὴν ἐποχὴ τους, μὰ τοὺς ἔλειπεν ὁ ἐνθουσιασμὸς. Ὅ,τι γινόταν γύρω τους δὲν τὸ αἰσθάνονταν πραγματικὰ γιὰ νὰ τὸ περιγράψουν αὐθόρμητα μὲ ζωντανὸ αἶσθημα πρωτοτυπίας καὶ ἐνθουσιασμοῦ. Τὸ πνεῦμα τῆς ἐποχῆς δὲ συμβιβαζόταν μὲ τὰ γεγονότα τῆς. Θὰ παραθέσουμε, λοιπόν, μόνο μερικὰ κομμάτια ἀπὸ κείμενα ποὺ γράφονταν γιὰ τοὺς ἀπελευθερωτικοὺς πολέμους τῆς Βενετίας στὴν Ἑλλάδα, ἀρχίζοντας ἀπὸ κείμενα ποὺ ἐμπνεύστηκαν ἀπὸ τὸν αὐτοχτοῦ τῆς Κύπρου.

**

Κεῖνοι ποὺ ἀσχολήθηκαν μὲ τὸν πόλεμον αὐτὸν εἶναι λίγοι καὶ ἄγνωστοι. Ἀπὸ τοὺς γνωστοὺς βλέπομε τὸν Κιαμπρέρα ποὺ σ' ἕνα τοῦ ποίημα δίνει τὴν εἰκόνα τόσο τῆς καταστροφῆς ὅσο καὶ τοῦ μαρτυρικοῦ θανάτου τοῦ Bragadino:

Ἄ, ἀνάμεσ' ἀπὸ τὸ φλοῖβισμα τοῦ ἀφρισμένου Αἰγαίου,
στεφάνωναν μὲ δάφνη τὰ παλληκάρια σου τὸ μέτωπο.
Τὴν ἄγρια ὀργὴ καὶ δολιότητα βλέπανε στὴ θάλασσα
θαμμένες. Χαρὰ ὑπεράνθρωπη.
Σὺ δύστηνη κλαίοντας, θέαμα οἰχτρό,
μὲ πόδια ἀλυσσόμενα περνοῦσες
στὸ ζυγὸ τῶν βρωμερῶν ἐχθρῶν σου.

Καὶ παρακάτω μᾶς δίνει μιὰν εἰκόνα τῆς καταστροφῆς, ποὺ κύκλωσε ὁλόκληρη τὴν ὁμορφὴν Κύπρο:

Πλατὺς, ἀπαίσιος κύκλος φλόγινης σὲ τυλίγει.
Καπνὸ καὶ στάχτη γιναμένη γεμίζει τὸν αἰθέρα ἄγρια λάμψη.
Ὅχι πιά πόλεις· μὰ ἀπαίσια ἐρείπια.

Ἔσπα στὸ τέλος σ' ἀγανάχτηση ἀνυπομονησίας:

Πότε ἐπὶ τέλους, ἀργόσχολη Ἰταλία,
Πότε θὰ ἐκδικηθεῖς;
Πότε θὰ κρεμάσεις τὰ μισητὰ κεφάλια τους;
Δὲ θὰ θεωρεῖται πιά σὲ σὲ δύναμη
ποὺ νὰ ξεριζώσει ἔστω καὶ μιὰ Ὀθωμανικὴ καρδιά;

Ἔτσι μέσ' τὴν ἀρμαθιὰ τῶν ποιημάτων τοῦ Κιαμπρέρα ἔγραψ' ἕνα γιὰ τὴν Κύπρο. Παραπάνου τίποτα! Ἐχτός ἀπὸ τὸ Μολίνο ποὺ ἀσχολήθηκε μόνο μὲ τοὺς σύγχρονους πολέμους, δὲν ὑπάρχει κανένας ποιητὴς

ποὺ νὰ βγαλε ἑκαυστὸ ὄνομα ἀπὸ ἔργα τοῦ ἐμπνευσμένα πάνου σ' αὐτὸ τὸ θέμα.

Ἀλλὰ ἂς δοῦμε καὶ ἀπὸ τοὺς κατώτερους τοὺς στιχοπλόκους. Πρὶν ἀκόμ' ἀρχίσαι ὁ πόλεμος ἔγραφεν ὁ Celio Magno, ἕνας ἀπὸ τοὺς καλύτερους, ποὺ τὰ ποιήματά του μελοποιήθησαν κιόλα—ὅπως ὁ *Θερίμβος τοῦ Χριστοῦ* στὴ ναυμαχία τῆς Ναυπάκτου, — γιὰ τὸν ἀπελευθερωτικὸν ἀγῶνα ποὺ θάκανε ἡ ἀγαπημένη του καὶ ἐχτιμούμενη Βασίλισσα τῆς Ἀδριατικῆς, ἕνα σονέτο.

Ὁ Doni, πάλι, ἔγραψε ποιητικὸ ἔργο σὲ πολλὰ μέρη γιὰ τὴν κατατροπὴ τῆς Νικωσίας καὶ Φαμαγούστας, γιὰ τὸ θάνατο τοῦ Bragadino, τὴ ναυμαχία τῆς Ναυπάκτου κτλ. Ποίημα ἀκατέργαστο κατὰ τὴν ἐκφραση τοῦ ἰδίου ποὺ ἀναγνωρίζει πῶς ἡ ποίησή του δίχως μελωδία καὶ ἐμπνευση δὲν θὰ ζοῦσε.

Ὁ Μολίνο ἔγραψε γιὰ τὴν ἤττα τῆς Νικωσίας σὲ μιὰ ἀνακατεμένη Βενετσιάνικη μ' ἑλληνικὲς λέξεις.

Μιλεῖ γιὰ τὸ γέλασμα τῆς Ἰσπανίας, τὰ δυὸ γνωστὰ ἐπεισόδια τοῦ πολέμου τῆς Κύπρου, τὸν ἀποκεφαλισμὸ τοῦ Νικόλα Δάνδολου, ποὺ τὸ κεφάλι τοῦ ἔστειλαν οἱ Τούρκοι στὸ Bragadino γιὰ νὰ δεῖ τί τύχη τὸν περίμενε, τὴν αἰχμαλωσίαν τῆς Ἀρνάλδας Ρόκας, ποὺ ἀνατίναξε τὸ καράβι ποὺ τὴν πῆγαινε αἰχμάλωτο, καὶ γιὰ τὸ ἐπεισόδιο αὐτὸ γράφει στὸ πάρα κάτω κομμάτι:

De chel terra un gran matrona,
parentada in Venethia,
la chal merita chorona
de rezina in Nicosia,
sendo schiava menà via
sopra 'l nave del Mahometti,
fese un atto da Romana,
che in memoria sarà *panda*
ne la stirpe ottomana
et del mondo in ogni banda.

Ὁ Μολίνο δὲν ἀποθαρρύνεται μὲ τὴν ἤτταν τῆς Νικωσίας. Τὴ στιγμὴ ποὺ ἐνώθηκε ἡ Βενετία μὲ τὴν Ἰσπανία καὶ τὸν Πάπα, πιστεύει πῶς θὰ βασταχτεῖ ἡ Κύπρος καὶ θὰ τὰ βροῦν σκοῦρα οἱ Τούρκοι. Ἔτσι τοὺς λέει σὰ συμβουλή:

Cipro è un isola *macria*
non si presto da brangari
in una botta, *polla* mia
volze a turno chelli mari,
ghel bisogna ben stentari
ch' i vol tutta in le man stretti.

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΕΣΒΟΥ

Γράφανε ακόμα ποιήματα σχετικά με την ήρωϊκὴν ἄμυναν τῆς Κύ-
πρου ὁ Βικέντιος Μετέλλι, με τὸν τίτλον ὁ "Αρης, καὶ ὁ Φραγκίσκος Βο-
lognetti, ποὺ τὸ περισσότερο μιλεῖ γιὰ τὴ ναυμαχία τῆς Ναυπάκτου.
Γιὰ τοὺς ἥρωες τοῦ πολέμου ἐκείνου συναντᾶμε στίχους σ' ἑλα σχεδὸν τὰ
ποιήματα ποὺ γράφτηκαν τότες, κι' ἐλόκληρα ποιήματα καμμιά φορά,
ὅπως τοῦ Καίσαρα Καμπάνε, τοῦ Dell'Aquila, Ἀντ. Παζίνι, Κοκουϊ-
νάτο, Τομιτόνο κτλ.

Μές' τῇ γενικῇ ἀποτυχίᾳ ποὺ ἔχουν ἑλα, ξεχωρίζουν κάπως οἱ χαρα-
κτηρισμοὶ γιὰ τὸν Bragadino, ποὺ ἔχουν κάποια πρωτοτυπία. Τὸν ἀπο-
καλοῦν νέον Ἐπαμεινώνδα, στήριγμα τῆς Βενετίας ποὺ μ' αὐτὸν θ' ἀνύ-
ψωνε νικητρά τῇ σημαίᾳ τοῦ Χριστοῦ, κ' ἐπικαλοῦνται ἀπὸ τὸ Θεὸ τὴν
τιμωρία τοῦ Μουσταφᾶ, ποὺ τὸν παρομοιάζουν με τὰ πιδ κακοθργα πρό-
σωπα τῆς ἱστορίας. Γύρω σ' αὐτὸν γράφηκαν καὶ πολλὰ ποιήματα στὴ
Λατινικῇ.

Καθὼς βλέπουμε ἡ Μοῦσα δείχτηκε πολὺ φτωχὴ στὴν καταστροφή τῆς
Κύπρου. Μετὰ τὴν ἡττα τῆς Νικωσίας σκορπίστηκε ἡ φήμη πὼς ἡ Βενε-
τία θάκανε εἰρήνη.

Καὶ βγαίνουν τότες οἱ ποιητὲς γιὰ ν' ἀποτραβήξουν τὴν πατρίδα τους
ἀπὸ μιὰ ἐπινειδιστὴ συμφωνία. Βγήκανε τότες μερικὰ ἀξιοσημεῖωτα ποι-
ήματα ποὺ δείχνουν πὼς ὅσο κι' ἂν εἶχε περάσει ἡ ἐποχὴ τοῦ πολεμικοῦ
ἐνθουσιασμοῦ καὶ ἡ Βενετία ἄρχιζε νὰ ἐκφυλίζεται, πάντα διέλαθε στὸ
λαὸ τὸ πατριωτικὸ αἰσθημα.

Σ' ἄλλο κεφάλαιο θὰ μιλήσουμε γιὰ τοὺς ποιητὲς ποὺ ἐμπνεύστηκαν
ἀπὸ τὴ ναυμαχία τῆς Ναυπάκτου.

Ζάκυθος 4/4/2/8.

ΜΑΡΙΕΤΤΑ ΜΙΝΩΤΟΥ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.—Cicogna: Iscrizioni veneziane.

- V. Rossi: Lettere di A. Calmo.
Ladas: Documents inédits relatifs à l'histoire de la Grèce au Moyen-Age.
Foscarini: Canti pel popolo veneziano.
Medin: La storia della Republica di Venezia nella poesia.
Flamini: Il cinquecento.
Barbiera: Venezia nel canto de suoi poeti.
Celio Magno: Sopra l'armare et le processioni in Venetia ecc.
Chiabrera: Difesa Famagosta καθὼς καὶ Piange la Città di Famagosta
καὶ γιὰ τὸν Barbarigo.
Bisogni: In morte del Bragadino.
Ingegneri: In occasione della guerra di Cipro ecc.
Oldoini: De domo Cornelia.
Tomasi: I felici pronostici. La guerra di Cipro ecc.
Metelli: Tutta la guerra di Cipro.
Urbini: Disegno storico dell'arte Italiana.
Doni: Il primo libro della guerra di Cipro.
Molmenti: La vita Italiana nel seicento.
Mazzoni: Nuovi studi e ritratti.

VIRGO POTENS

«Σ' εἶδα στὸν ὕπνο μου νὰ κονταροχτυπιέ-
σαι σὲ μεγάλο ἀγῶνα. Τότ' ἐγίνηκα καὶ
γὼ λιοντάρι».

Ἄπ' ὦνα γράμμα.

Βαθιά μου, μιὰ φεγγοβολή
Μεγάλῃ, ἡ παρθενιά Σου.
Κι' ὥσὰ μιὰ νέα ἀνατολή
Στὴ μοῖρα μου, ἡ καρδιά Σου.

Στὸ δρόμον ὅπ' ἀνηφορῶ
Κι' ἀγκάθια εἶνε γεμάτος,
Δόσε νὰ πάω σὰ σὲ χορὸ,
Κρεῖνα ν' ἀνθεῖ κι' ὁ βᾶτος.

Κάμε, στὸν ὄχλο ἀναμεισις
Νὰ μὴν περάσω ὡς θύμα,
Ἄλλ' ὡς ἐδιάβη ὁ Μωϋσῆς
Στὴ μέση ἀπὸ τὸ κύμα.

Σὰν ἡ ἀδερφή τοῦ Ἀαρών,
Τὸ τύμπανο ποῦ ἐκράτει
Τὴ βοή νικῶντας τῶν νερῶν,
Ἀγνάντια μου περπάτει.

Καὶ μετὰ τὰ χέρια τὰ ἱερά,
Ποῦ ἀσπρολογᾶν σὰν κρίνοι,
Τόνισε Ἐσὺ τὴ θεία χαρά,
Προτοῦ ὁ καιρὸς μετὰ κρίνει.

Καὶ μὴ μ' ἀφίσεις μοναχὸ
Σὰ σφίξω τὸ κοντάρι.
Μὰ ὡς στ' ὄνειρό Σου τὸ βυθό,
Γίνε καὶ Σὺ, λιοντάρι.

ΑΓΓΕΛΟΣ ΣΙΚΕΛΙΑΝΟΣ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΣΟΥΡΙΟΥ

ΕΠΤΑΝΗΣΙΑΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

ΙΟΝΙΚΟΝ ΑΡΙΣΤΕΙΟΝ ΑΞΙΑΣ

Τὸ ὥραϊον ἔργον τῆς Ἀκαδημίας ἡμῶν, ἡ ὁποία καθιέρωσεν ἀριστεῖον ἀρετῆς εἶναι βέβαιον διὰ συνέπληρωσιν μίαν ἑλλειψιν παρ' ὑμῖν ποῦ δὲν ἔπρεπε νὰ ὑπάρχῃ Ἀρκεῖ νὰ ἀναλογισθῇ κανεὶς ὅτι τὸ Ἰόνιον Κράτος ἐνωρίτατα εἶχε θεσπίσει μετάλλιον «τὸ ἐντιμον νόμισμα», ὡς μεταφράσθη τότε ἐκ τοῦ ἰταλικοῦ «Medaglia di distinzione», παρὰ τῶν σοφῶν συντακτῶν τῆς Ἰονίου Ἀνθολογίας, (1) διὰ νὰ ἐννοήσῃ ὁποία ὑπῆρξεν ἡ ἀκηδία ἡμῶν μέχρι σήμερον εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο.

Τὸ διακριτικὸν τοῦτο ἀριστεῖον ἐθεσπίσθη ἀπὸ τὴν Ἰόνιον Κυβέρνησιν διὰ νὰ ἀπονέμῃται «εἰς ὅσους ἠθελον ἀναδειχθῇ λόγῳ τῆς ἀνδρείας ἢ τοῦ ζήλου των εἰς δημοσίας ἐκδουλεύσεις, ἢ λόγῳ τῆς ὑπεροχῆς των ἐν ταῖς Τέχναις ἢ τῆς ἐνισχύσεως κοινωφελῶν ἔργων ἢ πράξεων ἐν γένει παρεχουσῶν εἰς τοὺς συμπολίτας των λαμπρὰ ὑποδείγματα ἀρετῆς».

Ἡ περιγραφὴ τοῦ μετάλλιου ἔχει ὡς ἑξῆς :

Συνέκειτο ἐκ καθαροῦ χρυσοῦ καὶ ἀνηγοῦτο ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ μέρους τοῦ στήθους διὰ ταινίας ἐρυθρᾶς. Ἐπὶ τοῦ προσθίου μέρους τῆς ἐπιφανείας του ὑπῆρχον χαραγμένα κυκλοτερῶς κατὰ τὴν περιφέρειάν του αἱ λέξεις «*Ἀρμοστὴς καὶ Βουλῆς*», ἐν τῷ μέσῳ δὲ στεφάνου ἐκ δάφνης αἱ λέξεις «*Ἀξίας Ἀριστεῖον*». Ἐπὶ δὲ τοῦ ὀπισθίου μέρους, ἐπὶ ἐσμάλτωμένης βάσεως χρώματος κυανοῦ καὶ ἐρυθροῦ, (τῶν χρωμάτων δηλαδὴ τῆς Ἰονικῆς Σημαίας), ἐτίθετο μὲ χρυσὰ γράμματα τὸ ὄνομα τοῦ τιμωμένου καὶ ἡ φύσις τῆς ἀμειβομένης πράξεως, ἢ. χ. «*διακινδυνεύσας αὐτὸς ἄλλον ἔσωσεν*», ἢ «*ἀνδραγαθία τὸν νόμον ἐρεῖσατο*», ἢ «*ἐν τῇ ἐκπαιδεύσει πρωτεύοντος*» κ. τ. λ.

Τοιαῦτα μετάλλια ἀπενεμήθησαν μεταξὺ ἄλλων εἰς ἓνα ἀξιωματικὸν τὸν ὑπαπιστὴν Κόλλαρον καὶ ἓνα στρατιώτην Θωμᾶν Σκόλην, διότι κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ 1834 μεταβαίνοντες ἐκ Κεφαλληνίας εἰς Κέρκυραν «μὲ θαυμασίαν ἀνδραγαθίαν ἐπήδησαν καὶ οἱ δύο εἰς τὴν θάλασσαν ἀπὸ πλοῖον ἀρμενίζον καὶ ἔσωσαν τὴν ζωὴν γυναικός, οὗσας εἰς τὴν ἀκμὴν νὰ πνιγῇ».

Διὰ τοῦ ἀριστείου αὐτοῦ ἐτιμήθησαν καὶ τρεῖς συμπολίται μας Ζακύνθιοι, οἱ Γεώργιος Ζαγκαρόπουλος πτ. Βασιλείου, Παῦλος Ξενόφορος πτ. Γεωργίου, καὶ Ἰωάννης Ξένος πτ. Εὐσταθίου κατὰ τὸ ἔτος 1833, διότι μὲ μεγάλην ἀνδρίαν συνέλαβον καὶ παρέδωκαν εἰς τὴν Δικαιοσύνην, κατόπιν ἀντιστάσεως, δύο ἀνθρώπους ἀρματωμένους, κατηγορουμένους ἐπὶ φόνῳ.

Ἐπίσης δι' ἐκπαιδευτικὸς λόγους ἀπενεμήθη τὸ μετάλλιον εἰς τὸν Κυθήριον Πέτρον Μασσέλλον διὰ τὰς ὑπὲρ τῆς παιδείας ἐκδουλεύσεις του.

Ἀλλὰ καὶ ἐπὶ Βενετοκρατίας ἐν Ἐπτανήσῳ ἀπενέμοντο τοιαῦτα μετάλλια (Medaglie di Benemerenzia). Πρόχειρον παράδειγμα ἔχομεν τὸ τῆς ἀπονομῆς χρυσοῦ μετάλλιου πρὸς τὸν ἐν Ζακύνθῳ ἱατρὸν Δημήτριον Πυρρήν, τοῦθ' ὅπερ προκύπτει ἐκ τοῦ ἀπὸ 15 Σεπτεμβρίου 1728 πιστοποιητικὸν τοῦ Προνοητοῦ Ζακύνθου Μάρκ. Ἀντωνίου-Δολφίν. Ὁ ἱατρὸς οὗτος εἰργάσθη μετ' *ἐξαιρετικῆς αὐταπαρνήσεως* κατὰ τὸν τότε ἐνσκήψαντα πανωλικὸν λοιμὸν ἐν Ζακύνθῳ, ὅποτε, ὡς γνωστὸν ἀνηγέρθη ὁ ναὸς τοῦ Ἁγίου Χαράλαμπος. (2).

Ἐχρημάσθη ἐν τοῦτοις νὰ παρέλθῃ ὁλόκληρος ἑκατονταετία, διὰ νὰ ἱκανοποιηθῇ καὶ εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος ἡ ἠθικὴ καὶ κοινωνικὴ αὕτη ἀνάγκη.

Μάρτιος 1929.

ΔΗΜ. Θ. ΦΡΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

1) Ἰόνιος Ἀνθολογία, φιλολογικὸν περιοδικὸν λίαν ἐμριθὲς ἐκδοθὲν ἐν Κερκύρᾳ τῷ 1833. Ἐν αὐτῷ ἐδημοσιεύθη τὸ πρῶτον ἀπόσπασμα τοῦ Λάμπρου τοῦ Σολωμοῦ ἀνωνόμως. Μετὰ τοῦτο ἐξεδόθη ἐν Κερκύρᾳ ἡ Κερκυραϊκὴ Ἀνθολογία τοῦ αὐτοῦ Κ. Θεοτόκη καὶ Κας Βιρῆνης Δεντρινου. Τρίτη εἶναι ἡ παρῶσα τῆς Ζακύνθου συνεχίζουσα αἰσιῶς μίαν τὸσον ὥραϊαν παράδοσιν.

2) Π. Χιώτη. Ἀπομν. ἱστορ. Ἐπτανήσου. Τόμος Γ'. σελ. 416.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Εἰς τὸ τεῦχος Μαρτίου τοῦ παρόντος περικαλλοῦς Ἑπτανησιακοῦ περιοδικοῦ εἶχε δημοσιευθῇ πραγματεία ὑπὸ τοῦ κ. Δ. Δάση ὑπὸ τὸν τίτλον —ὁ Σέργιος Χ. Ραφτάνης— ἀφορῶσα τὰς ἐκδόσεις καὶ τὸ ἔργον ἐν γένει τοῦ Ραφτάνη, καὶ πρὸς ταύτην θὰ ἐκφέρωμεν μερικὰς παρατηρήσεις καὶ θὰ συμπληρώσωμεν ὅχι βεβαίως ἐπικρίνοντες τὴν ἐν λόγῳ πραγματείαν, ἀλλὰ πρὸς διαφώτισιν ἐκείνων, οἵτινες εὐρύτερον περὶ τὰ τοιαῦτα θὰ ἀσχοληθῶσιν.

Ὅντως τὸ ἔργον τοῦ Ραφτάνη ἦτο λαμπρὸν διὰ τὴν Ζάκυνθον, ἐξέδωκε πλείστας ἔσας ἐκδόσεις, ὧν τινες ἐγένοντο ἐν τῇ Ἰταλικῇ, Γαλλικῇ καὶ Λατινικῇ, —πλῆθος δὲ πολιτικῶν φυλλαδίων. Αἱ ἐκδόσεις του ὅλαι εἶναι ἐλαφρᾶς τοπικῆς φιλολογίας, δύο δὲ ἢ τρεῖς τούτων τιμῶσιν ἀληθῶς τὸ ὄνομα τοῦ Ραφτάνη, ὡς ὁ Συναξαριστὴς κ. λ. Δὲν εἶναι ὅμως δυνατόν νὰ ἐννοήσῃ τις τὸν νέον τοῦτον Διδότον καὶ τὸ ἔργον του, ὡς ἐν ἀρχῇ τῆς πραγματείας ἐξαίρεται μὲ τὰς παραθετομένας 48 περίπου ἐκδόσεις, καὶ ταύτας λίαν ἐλλειπῶς καὶ ἀνακριδῶς περιγραφομένας, νὰ ἀγνοεῖται δὲ ἡ ἐργασία τοῦ Ἑλληνιστοῦ E. Legrand τὴν ὁποίαν ἐξέδωκε συμπληρώσας ὁ Hubert Pernot ἐν Παρισίοις εἰς δύο τόμους τὸ 1910 —«Bibliographie Ionienne»— (1494-1900).

Εἰς ἀμφοτέρους τοὺς τόμους εὐρίσκονται ἑκατὸν εἴκοσι καὶ πλέον ἐκδόσεις τοῦ τυπογραφείου Ραφτάνη περιλαμβανόμεναι μεταξὺ τῶν ἀριθμῶν 1438 καὶ 2588.

Καὶ θὰ ἦτο βεβαίως ματαιοπονία ἔστω καὶ περιληπτικῶς νὰ ἀναφέρω τι διαλαμβάνει ὁ Pernot εἰς τὴν βιβλιογραφίαν ταύτην, ἀλλὰ καὶ ὁ χῶρος δὲν τὸ ἐπιτρέπει, παραθέτω ὅμως δώδεκα ἐκδόσεις τοῦ Ραφτάνη, αἵτινες δὲν περιλαμβάνονται ἐν αὐτῇ, καθ' ὅσον πᾶν βιβλιογραφικὸν ἔργον εἶναι πάντοτε ἐλλειπές :

1. «Λόγος εἰς τὰ σεπτὰ πάθη τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐκφωνηθεὶς ἐν τῷ Ναῷ τῆς Μητροπόλεως Ζακύνθου, ὑπὸ τοῦ Ἱερομ. Κ. Στρατούλη Λευκαδίου. Ἐν Ζακύνθῳ τυπογρ. ὁ Παρνασσὸς Σεργ. Χ. Ραφτάνη, Διευθ. παρὰ Ν. Ταρουσσοπούλου 1854». — Εἰς 4ον σελ. 52.

2. «Ὁδαὶ (ὑπὸ Γεωργ. Κανδιάνου Ρώμα) Ἐν Ζακύνθῳ τυπογρ..... 1857.» — εἰς 4 μικρ.σελ. 1-24.

«Ἑλλάς, Ἑλλὰς εἶν' ἑτοιμος

ἤδη ὁ προορισμός σου

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ Τὰ σίδερα ὅλα σύντριψε

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ Ἑλλάς ὁρθώσου....»

ΜΟΥΣΕΙΟ ΔΗΕΟΥΡΙΟΥ

(Ὁδὴ 15 στροφ. α'.)

3. «Λόγος Ἐπιτάφιος εἰς τὸν θάνατον τοῦ Μ. Ποιητοῦ τῶν Ἑλλήνων Διονυσίου Σολωμοῦ, συνταχθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἀγγέλου Δ. Ζήζου τοῦ Δικηγόρου καὶ ἐκφωνηθεὶς παρ' αὐτοῦ κατὰ τὴν 23ην Φεβρ. 1857 εἰς τὸν Θεῖον Ναὸν τῶν Ἀγίων Πάντων εἰς τὸ πανένδοξον ὑπὲρ τῆς ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τοῦ Συλλετουργόν. Ἐν Ζακύνθῳ τυπογρ.....1857». Εἰς 8ον σελ. 9.

4. «La Crociata Contro il Bango Ionio Zante. Tipografia Ser. C. Raftanis 1858». Εἰς 8ον σελ. 40. (Σημ. ὁ συγγραφεὺς ὁ Γεωρ. Λαγουῖδδρας).

5. «Λονδίνου Ἀπόκρυφα. Μυθιστορία Σερ. Φραγκίσκου Τρόλοπ, μεταφ. ὑπὸ Νομειδασκάλ. Σωκρ. Δ. Παπαϊωαννοπούλου Ζακυνθίου. Ἐν Ζακύνθῳ τυπ.....1859 Τόμ. Α'» εἰς 4ον σελ. κ. δ'. +240 (δὲν ἐξεδόθη ἕτερος).

6. «Ἡ θυσία τοῦ Ἀβραάμ. Δράμα Ἱερὸν συλλεχθὲν ἐκ τῆς Παλαιᾶς Ἀγίας Γραφῆς καὶ συνταχθὲν διὰ στίχων ἀπλῶν, μετατυπωθὲν δὲ καὶ ἤδη μὲ τὴν ἀνήκουσαν ἐπιμέλειαν. Ἐν Ζακύνθῳ, τυπ.....1865». Εἰς 4ον μικρὸν σελ. 48.

7. «Λόγος συνταχθεὶς ὑπὸ τοῦ Δρος Ἀθαν. Διον. Μπονσινιόρ, τακτ. καθηγ. ἐν τῷ Β'. Γυμνασίῳ Ζακύνθου, καὶ ἐκφωνηθεὶς ὑπ' αὐτοῦ κατὰ τὴν 25ην Μαρτίου 1867 ἐν τῷ Συλλόγῳ «ὁ Λομβάρδος». Ἐν Ζακύνθῳ τυπ.....1867». Εἰς 4ον μικρὸν σελ. 8.

8. «Συλλειτουργικὸν ἢ ἀκολουθία τοῦ ἀναγνώστου. Ἐν Ζακύνθῳ τυπογρ.....1870». Εἰς 4ον σελ. 56.

9. «Tocologio (Σεργ. Χ. Ραφτάνη) Zante ἐκδ. 1877.»—Εἰς 8ον σελ. 96.

10. «Paolo Giacometti. Λουκρητία Μαρία Δάδιδστον. Ἱστορικὸν Δράμα, εἰς τέσσαρας πράξεις, μετάφρ. Γ. Κ. Σφήκα Ἐν Ζακύνθῳ, τυπογρ.....1878».—Εἰς 4ον μεγαλ. σελ. 58.

11. «Οὐμβέρτῳ τῷ Α'. Βασιλεῖ τῆς Ἰταλίας (Λόγος ἐκφωνηθεὶς ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ τοῦ Πολιούχου Ἀγ. Διονυσίου). Ἐν Ζακύνθῳ.....1879». Εἰς 8ον μικρ. σελ. 4.

12. «Ἀσματικαὶ Ἀκολουθίαι τοῦ Ἀγίου Μάρτυρος Θεοφίλου τοῦ Ζακυνθίου.....1883». (Ἐτυπώθη ἐν Ἀθήναις).

Διὰ ταῦτα ἔδει ἵνα τοῦλάχιστον ἐγένετο ἐν ὑποσημείωσει λόγος περὶ τῆς Ἰονίου Βιβλιογραφίας, ὅπως μὴ ἐπήρχετο εὐλόγως ἡ ἐντύπωσις ὅτι ἡγνοεῖτο τὸ βιβλίον τοῦτο, τὸ σπουδαῖον διὰ πᾶσαν Ἑπτανησιακὴν πραγματείαν. Ἐν πάσῃ ὁμῶς περιπτώσει καὶ ἡ ἐν λόγῳ πραγματεία ἦτο ἀρκετὰ διαφωτιστικὴ καὶ ἡ συμπλήρωσις ἀναγκαία. Θὰ ἦτο δὲ καλὸν ἐὰν περισσότερον ἐκτεταμένως ἐπραγματευετο τις ἀλλοχρὸς τὸ ἔργον τοῦ Ραφτάνη, ὅπερ σήμερον καθίσταται ἐπιθυμητόν, λόγῳ τῆς ἐνταῦθα παρατηρουμένης ἀτελείας τῶν τυπογραφικῶν μὲν, εἰς τὸν παρόντα τῆς τελειότητος αἰῶνα!

Δ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ
φ. θ.

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΖΩΗ

ΔΙΑΦΟΡΑ

— Ἡ Ἰόνιος Ἀνθολογία μὲ ὑπερφηάνεια ἀναγγέλλει στοὺς ἀναγνώστες τῆς πόως ἡ Α. Ε. ὁ ἑλ. Βενιζέλος τῆς παραχώρησε τὴν πολύχροτὴ καὶ πολυδούλευτὴ μετάφρασίν Του τοῦ Θουκυδίδη. Τῇ μεγάλῃ αὐτῇ τιμῇ καὶ ἑξαιρετικῇ χειρονομίᾳ—ποῦ ἐμεῖς ἀποδίδουμε στὴν ἐχτίμησίν Του στὴν πνευματικὴν ἑλπίαν καὶ σὲς ἐνδόξως παραδόσεις τῆς—ὁ κάθε Ἑπτανήσιος νιώθει βαθύτατα καὶ εὐγνώμονα.

— Ἡ ἑκατονταετηρίδα τοῦ γλυκοῦ καὶ ἁρμονικοῦ ποιητῆ Μαρκοῦ πέρασε δίχως νὰ συγκινήσει τοὺς νεοέλληνες. Τελευταῖα ὁ Φιλολογικὸς Σύλλογος Νέων Κερκύρας κινήθηκε ἐπαινετὰ. Καὶ στὴν ἐπέτειο τῆς ἑνώσεως γίνετο στὴν Κέρκυρα φιλολογικὸ μνημόσυνο γιὰ τὸ Μαρκοῦ καὶ Πολυλὰ ὅπου ἡ λογία καὶ Εἰρήνη Δεντρινίου ἀνέλυσε τὸ ἔργο τοῦ πρώτου καὶ ὁ δικηγόρος καὶ Θ. Μαρῆς τὸ ἔργο τοῦ δευτέρου.— Ἡ Ἰόνιος Ἀνθολογία δέχτηκε πρόθυμα νὰ ἐκδώσῃ ἐκτακτο ἀναμνηστικὸ τεῦχος ἀφιερωμένο στὸν ποιητὴ τοῦ Ὀρχου, μὲ συνεργασία τῶν διαπρεπεστέρων Ἑλλήνων λογίων, θὰ κυκλοφορήσῃ δὲ σύντομα καὶ θὰ σταλεῖ στοὺς συνδρομητὰς τῆς δωρεάν.— Ἀργότερα θὰ ἐκδώσῃ καὶ ἀναμνηστικὸ τοῦ Πολυλὰ.

— Ἕνας ξεχωριστὸς πνευματικὸς σύνδεσμος ἐνώνει τὴ Ζάκυνθο μὲ τὸ Μεσολόγγι. Ἔτσι σὲς μεγάλους φωτεινὲς γιορτὲς τῆς Ἑξόδου ἡ Ἰόνιος Ἀνθολογία ἀντιπροσωπεύθηκε μὲ τὴ διευθύντριά της καὶ Μαριέττα Μινώτου, ποῦ ἔτυχε ἐξαιρετικῶν περιποιήσεων καὶ διακρίσεων, γιὰ τίς ὁποῖες ἐκφράζει τίς ζωηρὰς τῆς εὐχαριστίας τόσο στὸ θαυμαστὸ Δήμαρχο τῆς θρυλικῆς πόλεως καὶ Χρῆστο Εὐαγγελῆτο, ὅσο καὶ σὸν καὶ Ὑπουργὸ τῶν Ναυτικῶν καὶ Κυβερνήτῃ τοῦ «Πάνθηρος» γιὰ τὴ φιλοξενίαν τους.

— Στὴν Πάτρα εἶχαμε τὴν τύχη νὰ γνωριστοῦμε μὲ τὸ διάσημο Γάλλο συγγραφέα André Maurois.— Γυρίζοντας ἀπὸ τὸ Μεσολόγγι, ὅπου εἶχε πάει γιὰ ν' ἀντλήσῃ ἀπὸ ζωντανὰς πηγὰς ἱστορικὰς πληροφορίες γιὰ τὴν ἐκεῖ ζωὴ τοῦ Βύρωνα καὶ τοῦ θανάτου του γιὰ τὸ ἔργο ποῦ ἐτοιμάζει, καὶ ὅπου γνώρισε «τὸ θαυμασιώτερο Δήμαρχο τῆς Ἑλλάδος» κατὰ τὴν ἐκφράση τοῦ καὶ Προέδρου, ἐπανελάβε καὶ στὴν Πάτρα τὴν ἰδίαν διάλεξιν τῶν Ἀθηνῶν, ποῦ κατόπι—καθὼς διαβάζουμε στὴν Italia Letteraria—ἔχαμε καὶ σὸ Μιλᾶνο: «Γιατὶ γράφεται καὶ ποῦς τὸ μυθιστόρημα».

Λεπτοκαμωμένος, συμπαθέστατος, τέλειος gentleman, μὲ ἁρμονία, θετικότητα καὶ ρομαντισμὸ μαζὶ, ὁ περίφημος βιογράφος τοῦ Σίλλεϋ καὶ Ντισραέλι καὶ συγγραφέας τοῦ «Climats», κατὰκτησε μονομιᾶς τὸ ἀκροατήριό του.

Στὴν ἀναχώρησίν του γιὰ τὴν Ἀθήνα σὸ σταθμὸ ποῦ τὸν συνοδέψαμε, μᾶς ἔλεγε πὼς σκοπεῖν σύντομα νὰ ἐπισκεφεῖ τὰ Ἑπτάνησα ποῦ ἀπὸ χρόνια ὀνειρεύεται.

— Στὴν Ἀθήνα συναντηθήκαμε μὲ τοὺς ἐκλεκτοὺς συνεργάτες μας καὶ φίλους.— Ὁ Μιχαλάκης Ἀργυρόπουλος ξανανιώνει σὰν διχτεῖ φιλολογικὸ ζήτημα. Ἐρωτευμένος μὲ τὸ Ἀνιστόρητό του. Ἐκδίδει σύντομα καὶ τὰ συμπληρώματα Σμυρναϊκά του.— Ὁ Νικβάνας μᾶς ἐπαναλαβαίνει πὼς δὲν διεκδικεῖ καμμιά δάφνη ἀπὸ τὴν Ἀστέρω.— Ὁ Παλαμᾶς συγκεντρωμένος, μονάζει σὸ ἱστορικὸν κελλὶ του. Δὲ βλέπει παρὰ λίγους. ἔχασε τὴ ρουτίνα του τώρα ποῦ δὲν εἶναι πιά σὸ Πανεπιστήμιον. Προσπαθεῖ νὰ βάλῃ σὲ τάξιν τ' ἀτέλειωτα χειρόγραφα του. Οὕτε ἀπαισιόδοξος οὕτε αισιόδοξος γιὰ τὸ μέλλον. Στὰ δυνατὰ του ὅμως μάτια διακρίνουμε περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλῃ φορὰ τὴν ποιητικὴν ἀνησυχία. Ποῦ θὰ ἐξοπάσει; Μᾶς λέει πὼς θὰ γράψῃ πολλὰ διαιρησιακὰ γιὰ τίς ἐναντίον του ἐπιθέσεις.— Τὸν γλυκὸ Μαλαχάση ἀπασχολεῖ ἡ ὕβρις του. Ἀλλὰ τί πνεῦμα! Δὲ δυσπιστεῖ καθόλου στοὺς νέους. Καὶ θᾶναι πάντα πρωτοπόρος.— Ὁ Μενάρδος δουλεῖ λίγη Πανεπιστήμιον, Ἀκαδημία, δική του ἐργασία καὶ πάνω ἀπὸ 250 διηγήματα νὰ κρίνῃ σὲ λίγο καιρὸ μέσα. Καὶ τί εὐγένεια! Μᾶς βεβαιώνει πὼς εἶναι ἐκτετατικὸς καὶ νὰ διαβάξουνται τὰ ποιήματά του ἀπὸ τὴ Ζάκυνθο.

— Ὁ Ἀρροῦνης ἐκεῖ τὰντα μὲ τὴν Ἀφροδίτη, τὴν ἐρωμένη τῶν φίλων του ποιητῶν, τὴν καλὰ Ἑστία καὶ τὸ Ἡμερολόγιον. Κατορθώνει νὰ κάνει νὰ γράφῃ γιὰ αὐτὸ τὸ Ἡμερολόγιον ποῦ μὲ κανένα τρόπο δὲ θάπαιναν τὴν πέννα. Καὶ γι' αὐτὸ δέχεται εὐχαρίστως τὸ παρατσούκλι τῆς μαμμῆς.— Ὁ Ἀνδρεάδης ἐπεῖτα ἀπὸ

16 ὥρων δουλειά ἐπιτρέπει στὸν ἑαυτό του νὰ πάρει μισή ὥρα δροσιστική νυχτερινή ἀνάπαυσι στὸ «Σύνταγμα». Ἐχει λύσει τὸ πρόβλημα τοῦ χρόνου. Ἐρωτήσεις, ἀπαντήσεις λακωνικὲς καὶ θετικὲς σὰν τὶς φάσεις μονομαχίας μὲ ξίφος. Κατ' εὐθείαν στὴν οὐσία. Δέκα λεπτῶν συζητήσι μαζί του ἀναλογεῖ μὲ δέκα ὥρων μὲ ἄλλους. — Ὁ Γουτάρης φοβᾶται πὼς θ' ἀφήσει γρήγορα τὸν κόσμο μας ἀπὸ τὴν πολλή δουλειά πού τοῦχει φορτωθεῖ. Αὐτὸ ὅμως δὲν ἐμποδίζει ν' ἀντιληφθοῦμε πὼς δὲν τοῦ διαφεύγει ἡ παραμικρότερη φιλολογικὴ εἰδηση. Ἀλλά γιὰ ποίηση, γιὰ κανένα ἄλλο του νέο ἔργο, ἀγριωμένος μᾶς πετᾷ ἕνα συγκλονιστικὸ *Ἀδύνατο*! — Ὁ Ξενοπούλος βγάζει ὁλοένα καὶ νέα ἔργα. Μὰ πότε ἐπὶ τέλους θὰ στεριώσει; Τὸνεῖρό του — μᾶς λέει ἀπαλά — εἶναι νὰ σχηματίσει ἕνα καλὸ θῖασο μὲ ρεπεριτόριο τὰ . . . λιγοστὰ ἔργα του. Κ' ἐπεὶ ἀπὸ τὴν Ἀθήνα ἕνα τουρνὲ στίς ἐπαρχίες. Καὶ τὴ *Νέα Ἑστία*; Ἐ, θὰ δουλεύει σὰ ραγιάς πάντα. Θάχει ὅμως τὴ συνείδησή του ἀναπαυμένη πὼς δὲν ἔφαγε ποτὲ τὸ ψωμί τοῦ Δημοσίου. — Ὁ Παπαντωνίου ὁ «κακὸς ἄνθρωπος» ἐννοεῖ καλὰ καὶ σώνει νὰ ἐξαφανίσει κάθε δυνατὸ σύνδεσμο τοῦ ἀνθρώπου στὴ γῆς. Καὶ οἱ τρομεροὶ καὶ ἀπροσπέλαστοι φίλοι του; — Ὁ Τσιριμώκος — ὁ πῶς εὐχάριστος — ἐπιχειρεῖ νὰ καθορίσει τὸ πλαίσιο τοῦ *λογίου*, πού δίνεται τόσο πρόχειρα. — Ὁ Σημηριώτης καλοντένει ζηλότυπα σὲ μιὰ ἀπόμωρη ἄκρη τῆς Γλυφάδας τὴν *Ἀστρέα* του γιὰ νὰ τὴν παρουσιάσει. — Ὁ Ἀγρὰς φιλοδοξεῖ λίγο καθαρὸν ἀέρα καὶ τὴν ὕψη τοῦ . . . Καρυωτάκη. — Ὁ Θούλος γεμάτος ἀπογοήτεψη. — Ἡ Χατζημιχάλη ζωὴ, ὁμορφιά κι' αἰσιοδοξία. — Ὁ Χάρης ἀδυσώπητος. — Τὸ Βάρναλη ἀπασχολεῖ μιὰ συνταξοῦλα γιὰ τὰ γεράματα. — Τὸ Βουτιερίδης τὰ νεοελληνικὰ προβλήματα καὶ κείνα τοῦ . . . ἱπποδρομοῦ. — Τὸ Δαμβέργη τὸ *Ἡρώον*. — Τὸ Μεσολωρὰ τὸ *Χατζηκυριάκειο*. — Ὁ Λαύρας ἐλευθέρωσε τὴ Νομαρχία γιὰ νὰ αἰχμαλωτιστεῖ στὰ γραφεῖα τῆς Γερουσίας. Καὶ ὁ Ζέγγελης, Καμπουρογλός, Ἀννινός, Κουγέας, Μάργαρης, Λαμπελέρ, Καμπάνης, Καρβούνης, Κόκκινος, Μυρτιώτισσα;

Ἡ ἐντύπωσή μας εἶναι πὼς οἱ πνευματικὲς κορυφές τῆς Ἑλλάδος εἶναι συγκεντρωμένες ἀνήσυχες στὸν ἑαυτό τους. Καμιά κλίκα, μᾶλλον δυσπιστία ἀμοιβαία. — Καὶ ἡ πεποιθισμὴ μας δυνάμωσε πὼς σύντομα θάδουμε μιὰ νέα ἀξιόλογη ἀνθιση, μιὰ ἀναγέννηση γενικὴ καὶ στὴν καλλιτεχνία καὶ στὸ θέατρο.

Καὶ σ' αὐτὴν ἴσως νᾶχουμε πρωτοπόρους πάλι τοὺς παλιούς: αὐτοὶ θὰ μᾶς ἀνοίξουν τὸ δρόμο.

— Παρακολουθήσαμε καὶ κάθε ἄλλη πνευματικὴ καὶ καλλιτεχνικὴ ἐκδήλωση τῆς Ἀθήνας. Τὶς ἐκθέσεις, τὴ δημιουργία τοῦ Μελά μὲ τὸ «Ντυμπόν», τὴ δημιουργία ἐλληνικοῦ Φίλμ, τὰ ρεσιτάλ.

Ἡ Ἀθήνα βρίσκεται σὲ ὄργανο ἀνήσυχίας καὶ τ' ἀποτελέσματα θὰ τὰ δοῦμε σύντομα.

— Θελήσαμε νὰ γνωρίσουμε καὶ τὶς ἀπόψεις τῶν πολιτικῶν. Στὸ ἐπίσημο γεῦμα τοῦ Μεσολογγίου, ὁ κ. Πρόεδρος κἀνοντάς μου τὴν τιμὴ νὰ μοῦ δώσει μ' *εὐχαρίστηση* τὸ Θουκιδίδη του, μοῦ κάνει καὶ τὴν ἄλλη νὰ συζητῇ μαζί μου γιὰ φιλολογικὰ ζητήματα. «Ἡ δημοτικὴ ἐνίκησε πιά. Εἶναι ἥσυχος. Ἡ γλώσσα πῆρε τὸ φυσικὸ δρόμο της. Συζητεῖται γιὰ κάτι γινόμενο; Καὶ πᾶν στὸν «Πάνθηρα» στὸ γυρισμὸ πληθώρα τῶν διανοουμένων. Τὸν καιρὸ τῆς ἀποχῆς του σκόπευε νὰ ἱδρύσει σύλλογο καὶ νὰ τεθεῖ ἐπὶ κεφαλῆς πρὸς ὥθηση στὰ πρακτικὰ ἐπαγγέλματα».

Ὁ κ. Μιχαλακόπουλος ἐντυφφέστατος στὸ γλωσσικὸ ζήτημα. Μᾶς ἀναπτύσσει πλατεῖα τὶς ἀπόψεις του. Μᾶς φέρνει παράδειγμα τὴν ἐξέλιξη τῶν ἄλλων γλωσσῶν. Κανένας νόμος, προστατευτικὸς ἢ ὄχι, θὰ μπορέσει νὰ σταματήσει τὴ φυσικὴ ἐξέλιξη τῆς γλώσσας μας. Εἶν' ἐνθουσιασμένος μὲ τὸ Ἰόνιο θέατρο. Ἀγκαλιάζει τὸ κάθε θέμα μὲ κῆρος καὶ πλατεῖα. Ἐπειτὰ ἀπὸ τὸν κ. Πρόεδρο ὁ κ. Μιχαλακόπουλος εἶναι ὁ πῶς δυνατὸς ἄνθρωπος στὴν Ἑλλάδα.

— Μεγάλην ἐπιτυχία εἶχε ἡ διάλεξη τοῦ σοφοῦ Βυζαντινολόγου Φαίδωνος Κουκούλε τοῦ Δημοτικοῦ Θεάτρου μὲ τὴν εὐκαιρίαν τῆς ἐκδρομῆς τῆς Ἑταιρείας Βυζαντινῶν Σπουδῶν στὴ Ζάκυνθο.

— Στὸ ἴδιο θέατρο πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν ἐπανελάβε τὶς γνωστὰς θεωρίες τῶν γλωσσασμυντόρων γιὰ τὰ ἰδανικά, γλῶσσα κ.τ.λ. κ.τ.λ. ὁ κ. Κυπραῖος.

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΕΣ

Γιώργου Κ. Κατσίμπαλη, Τὸ παιδί στὴν ποίηση τοῦ Παλαμά, Ἀθήνα, Τυπογραφεῖο «Ἑστία», 1929 σ. 21.

Τὸ ἔργο τῶν μεγάλων ποιητῶν παρουσιάζει ἀδιάκοπα διάφορες ἀπόψεις καὶ τόσο πῶς τέλεια γίνεται γνωστὸ, ὅσο λεπτομερέστερα ὅλες του οἱ ἀπόψεις.

Γιὰ τοῦτο πολὺ ὁμορφῇ ἦταν ἡ ἰδέα τοῦ κ. Κατσίμπαλη νὰ μᾶς πῇ μὲ τὴν παραπάνω σύντομη μελέτη του πὼς ὁ Παλαμᾶς ἐνοιῶσε τὸ παιδί καὶ πὼς τὸ ὕμνησε μέσα στὸ ἔργο του. Καὶ εἶναι τόσο πῶς ἀξιέπαινη ἡ προσπάθεια τοῦ κ. Κατσίμπαλη, ὅσο τὸ θέμα τῆς μελέτης του εἶναι πρωτότυπο καὶ ἱκανὸ νὰ καταδείξῃ τὴν ἀξία ἐνὸς ποιητικοῦ ἔργου.

Ὁ κ. Κ. εἶναι γνωστὸς κιὰπὸ ἄλλες ἐργασίες του — μεταφραστικὲς κυρίως — πάνω στὸ παλαμικὸ ἔργο, πού τὸ ἔχει ἀγαπήσει καὶ γνωρίσει κατὰ βάθος. Γιὰ τοῦτο μπόρεσε νὰ δώσῃ σ' ἕνα μπουκέτο τὰ ὠραιότερα λουλούδια τοῦ ἔργου τοῦ Παλαμά, πού ἀναφέρονται στὸ παιδί, καταταγμένα σὲ χρονολογικὴ καὶ ἐρμηνευμένα αἰσθητικὰ.

Ὁ Κ. ἐκφράζεται μὲ κάποια ἀγανάκτηση καὶ βιαιότητα ἐναντίον τῶν ἀργητῶν κάθε ἀξίας στὴ νεοελληνικὴ μας λογοτεχνία. Καὶ ἔχει, βέβαια, ἀπολύτως δίκην. Θὰ προτιμούσαμε ὅμως ἡ ἐκφρασή του νὰ ἦταν περισσότερο συγκρατημένη καὶ περισσότερα οὐσιαστικὴ.

Ὅπως ὁποῖτε ἡ μελέτη αὐτὴ εἶναι ἕνα ὁμορφο καὶ εὐχάριστο κριτικὸ δοκίμιο καὶ χαίρομαστε, πού μᾶς δίνεται ἡ εὐκαιρία νὰ τὴ συστήσουμε ἀπ' αὐτὴ τὴ στήλη στοὺς ἀναγνώστες μας. W.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ

(Γιὰ νὰ κρίνονται πρέπει νὰ στέλνονται στὴ Διεύθυνση τοῦ περιοδικοῦ ἀπὸ δύο ἀντίτυπα).

— Γεωργ. Α. Σωτηρίου: «Ἡ τέχνη κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν τριῶν ἱεραρχῶν. Σχέσεις τέχνης καὶ θρησκείας». Ἀθήναι, 1929.

— Α. Μ. Ἀνδρεάδου: «Ἰάκωβος Πολυλάς — Λαυρ. Μαβίλης». Ἀθήναι, ἐπιφυλλίδες Ἐλευθεροδράκη, 1929.

— Ζ. Α. Παπαντωνίου: «Διηγήματα». Συλλογὴ πού βραβεύθηκε ἀπὸ τὴν Ἀκαδημία. Ἀθήναι, 1927, δραχ. 40.

— Μιχ. Ἀργυρόπουλου: «Τ' ἀνιστόρητα». Ποιητικὴ συλλογὴ, Ἀθήναι, 1925, δραχ. 20. — Γιὰ τὴ μοναδικὴ τούτη συλλογὴ θὰ γράψουμε σ' ἄλλο φύλλο.

— Καλλιμαρῆς Ἐλεοπούλου: «Ὁ σύγχρονος πολιτισμὸς καὶ ἡ ἐκπαίδευσις». Περιοδικὸν «Ἑρευνα». Ἀθήναι, Φεβρ. 1929, δραχ. 7.

— Ἑλλῆς Δαμπρίδου (μεταφράσεις): «Θυρικὲς ἡθικολογίες, Ἀμλέτος» — Γύρω ἀπὸ τὸν Βαλερύ. — Ἀπὸ τὴ σειρά τῶν μελετῶν πού ἐκδίδει ὁ οἶκος Καλέργη, Ἀθήναι, 1929, δραχ. 5 τὸ κάθε τεῦχος.

— Ἀποστόλου Γ. Κωνσταντινίδη: «Δεῦτε ἀναβῶμεν εἰς Ἱερουσαλὴμ». Ἐντυπώσεις ἀπὸ τὴν ἐκδρομὴ στοὺς ἁγίους τόπους. Ἀλεξάνδρεια, 1929, δραχ. 40.

Ἐπιθεώρησις τῆς τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως: «Τὸ Α'». Συνέδριο τῶν Ἑλλήνων Δημάρχων. Ἀθήναι, 1928.

— Ἀλεξάνδρας Παπαδοπούλου: «Διηγήματα» μὲ πρόλογο Δ. Καλογεροπούλου. — Ζηκάκης, Ἀθήναι, 1929 δραχ. 30.

— Γ. Κ. Κατσίμπαλη: «Τὸ παιδί στὴν ποίηση τοῦ Παλαμά». Ἀθήναι, 1929 δραχ. 5.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

— Στὴν «Πρωτοπορία» (Μᾶης) συστηματικὴ ἐπίθεσις μ' ἕνα ἄρθρο γιὰ τὸν «Ἐσταυρωμένο» τοῦ Greco, ἐναντίον τοῦ Διευθυντῆ τῆς Ἑθν. Πινακοθήκης πού ἀποκαλεῖ «κακὸν ἄνθρωπον». Μποροῦσαν νὰ ποῦν: δύσκολο. Καὶ στὴ θέση του ἔτσι πρέπει νάβαι. Ἀλοιμονο ἂν καὶ στὴν καλλιτεχνία ἀφθεῖ ἐλευθερία κι' ἐπιπολαιότατα. Ὁ κ. Παπαντωνίου πρόσφερε καὶ προσφέρει στὴν Πινακοθήκη μεγάλες ὑπηρεσίες καὶ χάρις τῇ καλλιτεχνικῇ του δυνάμει πού τὸ ἴδρυμα αὐτὸ στέκεται τόσο ψηλὰ ἀναλόγως μὲ τὸ χρόνον τῆς ἱδρύσεώς της καὶ τῶν μέσων πού διαθέτει. Ἡ Ζάκυνθος πού στὸ ἐνδιαφέρον του χρωστᾷ κατὰ μέγα μέρος τὴν περίωσιν τῶν

καλλιτεχνικῶν της θησαυρῶν διαμαρτύρεται έντονα γιά τήν επίθεση αὐτῇ πού εὐ-
τυχῶς δέν μπορεῖ νά τόν θίξει.

Στό ἴδιο φύλλο ἐν' ἄρθρο τοῦ Ψυχάρη γιά τόν Μελά, καί δυό ὠρσιότατα δη-
μοτικά τραγοῦδια τῆς Ἀράχωβας.

— Στή συμπαθητικιά μας «Ἀλεξανδρινή Τέχνη» (Μάρτης), ἐν' ὠραῖο ποίημα,
τοῦ Ἀλέξ. Πάλλη κι' ἐν' ἄλλο πολὺ ὠραῖο τῆς Ρίκας Σεγκοπούλου «Δίλημμα».—
Ἐνα δράμα, βιβλιοκρισίες καί σημειώματα.

— Στή «Νέα Ἑστία» (1 Ἀπριλίου) : Ἐν' αὐτόγραφο γράμμα τοῦ Ἀθαν. Διάκου,
τὸ τέλος τῆς ἐνδιαφέρουσας μελέτης τοῦ κ. Ἀνδρεάδη «Τὰ Θέατρα τῆς Βιέννης».
— Σ' ἐκεῖνο τῆς 15 Ἀπριλίου : Ἀπὸ τ' ἀνατολίτικα τραγοῦδια τοῦ κ. Μιχ. Ἀργυρο-
πούλου καί μιὰ μετάφραση τῆς «Κοκκότας» τοῦ G. Gozzano ἀπὸ τῆ Ρίτα Μπούρη

Στὸ τεῦχος 15 Μαΐου «Τωρινὰ καί περασμένα», ποιήματα τοῦ κ. Μαρίνου Σι-
γούρου, ἀπὸ τὴν ζωὴν καί ἀπὸ τὴν τέχνην τοῦ Νιρβάνα, λαογραφικά τοῦ Μα-
ρίνου, κ' ἓνα ὠραῖο διήγημα τῆς κ. Κλεαρέτης Μαλάμου, πρωτοποεῖα, καί πλού-
σιο δεκαπενθήμερο, βιβλιοκρισίες.

— «Ἡπειρωτικά Χρονικά» (παράρτημα δεύτερο 1928) δυὸ ἐνδιαφέρουσες βιο-
γραφικὲς μελέτες : «Σπυρίδων Λάμπρος» ἀπὸ τὸ Δ. Μπαλάνο καί «Γεώργιος Σταύ-
ρου» ἀπὸ τὸν Νικ. Πατσέλη.

— Στὴν «Πνοή» (Ἀπριλίου) ἓνα ποίημα τοῦ Παλαμά «Ὅλα τ' ἀηδόνια» κ' ἓνα
τοῦ Μαλακάση «Στὸν ποιητὴ Μ. Κανελλῆ».

— «Ἑθνικὴ Ἐπιθεώρησις τῆς Ἑλλάδος». — Μηνιαία, διευθυντῆς Δώρης Κου-
βαράς. — Ἀπὸ τὸ πρῶτο τεῦχος τοῦ Μαΐου μείναμε πολὺ εὐχαριστημένοι. Μιά γε-
νικὴ ἐπισκόπηση τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ κάθε ἀποψη. Πλούτος εἰκόνων στολίζει τὸ
τεῦχος. Ἀξιόλογο ἀληθινά.

— Ἀπὸ τὴν «Ἀναγέννηση» Ζακύνθου παραθέτουμε ἓνα κομμάτι ἀπὸ τὸ πολι-
τικὸ πρόγραμμα τοῦ κ. Ἀντ. Μάτσει : «... Πρὸς καλλιέργειαν τῶν γραμμάτων
καί τεχνῶν καί πρὸς ἀνάδειξιν καί συντήρησιν τῶν ἱστορικῶν καί καλλιτεχνικῶν
θησαυρῶν μας. Μετὰ τὸ εὐλαβὲς πανελληνιον προσκύνημα πρὸς τὸν σεπτὸν πολιοῦ-
χον μας Ἅγιον, ἃς στολίζωσι τὴν νῆσον μας ὑπὸ τὴν σκέπην αὐτοῦ καί οἱ βωμοὶ
τῆς μαθήσεως καί τῆς καλλιτεχνίας. ... Ἄς συντηρῶμεν τὰς ἱστορικὰς παρα-
δόσεις τῆς νῆσου μας, ὅχι διὰ νὰ μᾶς συγκρατῶσιν εἰς στασιμότητα, ἀλλὰ διὰ νὰ
μᾶς δίδωσι τὴν πνοὴν τῆς προόδου, ἵνα παραμείνῃ ἡ Ζάκυνθος ἐστία φωτός, πο-
λιτισμοῦ καί προόδου καί κέντρον γονίμου ἐθνικῆς ἐργασίας».

Τὰ ὠραῖα αὐτὰ λογια ἀντηχοῦν βαθύτατα κ' ἐνθουσιάζουν τὴν ψυχὴ κάθε διανο-
ούμενου. Κ' ἐλπίζουμε πὼς τὸ ὠραῖο παράδειγμα τοῦ κ. Μάτσει θ' ἀκολουθήσουν
καί οἱ ἄλλοι μας πολιτευόμενοι περιλαμβάνοντες στὸ πρόγραμμά τους τὴν ἀνύψωση
καί ἀπὸ αὐτὴ τὴν ἀποψη τοῦ νησιοῦ μας, πού δλοένα σβύνει.

— Στὸ «Libre» (Ἀπριλίου-Μάης) δυὸ ὠραιότατα ποιήματα τοῦ Πάλλη. — Ἀνά-
μεσα στίς ἄλλες βιβλιοκρισίες καί μιὰ γιά τὸ βιβλίον τοῦ Μουσούρη «Ἡ Σμί-
κρυνσις τοῦ Σολωμοῦ». Ὁ κ. Ρουσέλ ἀναγνωρίζει πὼς ὁ συγγραφέας κατέχει
καλὰ τὸ θέμα ἀλλὰ δέν τοῦ βρίσκει χρητικὴ δύναμη. Καί πὼς ὁ τρόπος τῆς ἀνα-
σκευῆς τῆς ἐργασίας τοῦ Καιροφύλα δέν εἶναι εὐγενικός. — Καί πὼς ἴσως ὁ κ. Και-
ροφύλας νὰ μὴν εἴχε τὰ προσόντα γιά μιὰ τέτοια ἐκδοσὴ. — Ὁμολογοῦμε πὼς ἐμᾶς
τούλάχιστο ὁ κ. Μουσούρης μᾶς ἔχει πείσει.

— Στὸν «Ἡμερήσιον Τύπον», Ἀκρόπολι, Πρωῖα κ.τ.λ. μετὰ τὴν εὐκαιρίαν τῆς ἐκ-
δρομῆς τῆς ἑταιρ. Βυζαντινῶν σπουδῶν, ἀνταποκρίσεις ἐκτενεῖς ἀπὸ τὴ Ζάκυνθο.

— Στὸν «Ἑλληνικὸ Ταχυδρόμον» σειρά ἀνταποκρίσεων. «Ἀνὰ τὰς Ἰονίους νή-
σους. — Κέρκυρα».

— Στὸν «Τηλέγραφο» Πατρῶν ἐν' ἄρθρο τοῦ Σπύρου Μινώτου : «La questione
Romana».

— Στὸ Marzocco (3 Μαΐου) ἐν' ἄρθρο «Dante nella mente di Ugo Foscolo»
γιά τὴ σχετικὴ διάλεξιν τοῦ Arturo Linacher στὴ Ρώμη.

— Στὸ καλλιτεχνικοφιλολογικὸ περιοδικὸ «Cremona» (Ἀπριλίου) διαβάζουμε ἐν'
ἄρθρο τοῦ Nello Lombardo γιά τὸ Φώσκολο : «Megalomanie et stultezza».

— Τὸ Mattino ἀναδημοσιεύει ἐν' ἄρθρο τῆς Ἰσαβέλλας Θεοτόκη — Ἀλμπέρτσι
ἀπὸ τὸν Extractor τοῦ Λονδίνου (9 Μαΐου 1829) γιά τὸ Βύρωνα πού μεταφρά-
ζουμε σ' ἄλλη στήλη.

ROYAL EXCHANGE ASSURANCE

Ἡ πρώτη

Ἀγγλικὴ Ἀσφαλιστικὴ Ἑταιρεία ΠΥΡΟΣ

Ἐργαζομένη ἀπὸ τοῦ 1720 μὲ Κεφάλαια ἰδικά της

Λέρας 18.000.000.

Πράκτωρ Δ. Β. ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

Ἐξεδόθη :

ΘΡΑΣΟΥ ΚΑΣΤΑΝΑΚΗ

“ΤΟ ΠΑΡΙΣΙ ΤΗΣ ΝΥΧΤΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΕΡΩΤΑ,”

Τὰ τελευταῖα Παρισινὰ διηγήματα τοῦ συγγραφέα τῆς
«Χορεύτριας Κοντεσσίνας Φελιτσιτά».

Κωστῆς Παλαμάς : «Ὁ Θράσος Καστανάκης φέρνει
τὸ νεοελληνικὸ διήγημα στὴ διεθνῇ σειρά».

NOUVELLES LITTÉRAIRES : «... μετὰ τὰ τελευταῖα
του ἔργα τοποθετεῖται στὴν πρωτοπορεία τῶν Εὐρωπαίων
πεζογράφων».

Ἀθῆναι : Βιβλιοπωλεῖον Γ. Βασιλείου,

48. Σταδίου. — Τιμὴ δρχ. 30.

Ι. Α. ΒΑΤΕΛΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΑ ΕΚΔΟΣΕΩΝ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΘΕΟΥΡΙΟΥ

Τύπος Αθ. Σχορδλη. — Σελος

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ